

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie VI./2020
Senát I

Nález:

spisová značka	III. ÚS 474/2018
populárny názov	Čiastočný úspech v konaní
sudca spravodajca	Miloš Maďar
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	26.05.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Čiastočný úspech vo veci sa môže v rozhodnutí o trovách konania prejavíť dvoma spôsobmi, a to tak, že súd (i) náhradu trov konania pomerne rozdelí alebo (ii) náhradu trov konania neprizná žiadnej zo strán. Pravidlo vyplývajúce z § 142 ods. 3 OSP (náhradu trov konania v plnom rozsahu môže súd priznať tomu účastníkovi, ktorý mal neúspech len v nepatrnej časti, alebo v prípade, ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu) nie je súčasťou normatívneho textu vyplývajúceho z § 255 CSP. Toto pravidlo predstavovalo výnimku zo zásady pre rozhodovanie o náhrade trov konania pri čiastočnom úspechu vo veci (§ 142 ods. 2 OSP). Aplikácia označenej výnimky (plná náhrada trov konania) však ani za účinnosti právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom súdnom poriadku neprichádzala do úvahy vždy, ale len v prípade, ak sa neúspech prejavil iba vo výške plnenia za predpokladu, že účastník konania na začiatku sporu túto výšku plnenia presne nepoznal a ani presne poznať nemohol.
skutkový stav a základné fakty	V konaní o náhradu škody na zdraví vedenom pred okresným súdom medzitýmnym rozsudkom v spojení s rozsudkom krajského súdu bolo právoplatne rozhodnuté o základe nároku sťažovateľa tak, že je dôvodný. Okresný súd následne v označenom konaní žalobe sťažovateľa čiastočne vyhovel a v časti žalobu zamietol. Krajský súd na základe odvolania sťažovateľa rozsudkom zmenil rozsudok v zamietavej časti tak, že sťažovateľovi priznal ďalšie sumy z titulu jednotlivých uplatnených nárokov. Následne krajský súd rozhodol o náhrade trov prvoinštančného konania a priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie v rozsahu 91,26 %. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že krajský súd nesprávne aplikoval zásadu úspechu vo veci, pretože išlo o prípad, kde výška priznaného plnenia závisela od znaleckého posudku.
z odôvodnenia	Z príslušnej časti dôvodovej správy k Civilnému sporovému poriadku vyplýva, že súd môže „priznať náhradu trov konania v plnej výške aj v prípade, ak súd priznal nárok úspešnej strane, avšak nie v požadovanej výške. Ide o prípady, keď výška nároku závisí od úvahy súdu. Príkladom je náhrada nemajetkovej ujmy v sporoch o ochranu osobnosti – určenie, že bola porušená zásada rovnakého zaobchádzania, a povinnosť žalovaného sa ospravedlniť priznané boli, avšak náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch nebola priznaná v požadovanej výške.“

Z citovanej časti dôvodovej správy vyplýva, že zmyslom novej právnej úpravy nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepčne odchýliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“). V tejto súvislosti je však relevantné jednak to, že dôvodová správa nezodpovedá výslovnému zneniu § 255 CSP, a jednak to, že ani samotná dôvodová správa nepočíta s povinnosťou všeobecného súdu pri rozhodovaní o náhrade trov konania v sporoch o náhradu škody na zdraví za akýchkoľvek okolností postupovať spôsobom, ako navrhuje sťažovateľ, a to práve s prihliadnutím na individuálne okolnosti každého konkrétneho prípadu, tak ako zdôrazňuje aj sám sťažovateľ.

Ústavný súd v náleze sp. zn. IV. ÚS 652/2018 z 13. februára 2020, od ktorého záverov nevzhladol ústavný súd v tomto prípade dôvod sa odchýliť, k aplikácii § 255 ods. 2 CSP uviedol: „...Z dispozície citovaného § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku ďalej vyplýva, že čiastočný úspech vo veci sa môže v rozhodnutí o trovách konania prejavovať dvoma spôsobmi, a to tak, že súd (i) náhradu trov konania pomerne rozdelí alebo (ii) náhradu trov konania neprizná žiadnej zo strán. Pravidlo vyplývajúce z § 142 ods. 3 OSP (náhradu trov konania v plnom rozsahu môže súd priznať tomu účastníkovi, ktorý mal neúspech len v nepatrnej časti, alebo v prípade, ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu) nie je súčasťou normatívneho textu vyplývajúceho z § 255 CSP. Vo vzťahu k pravidlu vyplývajúceho z § 142 ods. 3 OSP je potrebné uviesť, že toto pravidlo predstavovalo výnimku zo zásady pre rozhodovanie o náhrade trov konania pri čiastočnom úspechu vo veci (§ 142 ods. 2 OSP). Aplikácia označenej výnimky (plná náhrada trov konania) však ani za účinnosti právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom súdnom poriadku neprichádzala do úvahy vždy, ale len v prípade, ak sa neúspech prejavil iba vo výške plnenia za predpokladu, že účastník konania na začiatku sporu túto výšku plnenia presne nepoznal a ani presne poznať nemohol.“

Ústavný súd konštatoval, že pokiaľ krajský súd pri nároku na náhradu trov prvoinštančného konania aplikoval § 255 ods. 2 CSP a priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v rozsahu 91,26 %, jeho rozhodnutie nemožno považovať z ústavnoprávneho hľadiska za neutržateľné, a teda spôsobilé na jeho derogáciu. Z ústavnoprávneho hľadiska bolo vo veci podstatné, že sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu, ktorý v konaní pred všeobecnými súdmi sám ustúpil od trvania na počte bodového ohodnotenia určeného lekárskej posudkom MUDr. H. z 18. decembra 2009 a v podanom odvolaní už sám vychádzal z počtu bodového ohodnotenia na základe znaleckého posudku (v dôsledku čoho bol už následne v odvolacom konaní plne úspešný a bol mu priznaný plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania, pozn.), nevyužil možnosť procesnej reakcie v podobe úpravy žalobného návrhu v prvoinštančnom konaní a tak nesie v súlade s § 255 ods. 2 CSP procesnú zodpovednosť v konaní, čo sa prejavilo v konečnom dôsledku tak, že nebol v časti žalobného nároku v prvoinštančnom konaní úspešný a nemá tak nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v plnom rozsahu.

Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal, že aj keď v súčasnej právnej úprave civilného procesného práva nie je výslovne zakotvený princíp, podľa ktorého sa môže plná náhrada trov konania priznať v prípadoch, ak síce nebol žalobcovi priznaný nárok v celej uplatnenej výške, avšak určenie výšky tohto nároku bolo závislé od znaleckého dokazovania alebo od samotnej úvahy súdu, keď Občiansky súdny poriadok takúto výslovnú úpravu obsahoval v ustanovení § 142 ods. 3, je aj po rekodifikácii civilného procesného práva naďalej uplatňovaný na základe interpretácie všeobecného ustanovenia § 255 CSP v súlade s čl. 2 ods. 1, čl. 3 ods. 1 a čl. 4 CSP, a to poukázaním na viaceré konkrétne rozhodnutia krajských súdov.

Ústavný súd k uvedenej námietke uviedol, že je vecou zjednocovacieho mechanizmu všeobecného súdnictva, aby v aplikačnej rovine zákona (Civilného sporového poriadku) kreoval judikatúrne riešenie nastolenej, chronicky pertraktovanej problematiky, a to predovšetkým spôsobom ustanoveným v § 21 ods. 3 (buď) písm. a) alebo (čo bude zrejme aktuálnejšie) písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

	Zásah ústavného súdu by prichádzal do úvahy len v prípade takej interpretácie citovanej právnej úpravy krajským súdom, ktorá by bola v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, čo v preskúvanom prípade ústavný súd vzhľadom na citovanú aktuálnu právnu úpravu náhrady trov konania podľa Civilného sporového poriadku nevzhliadol a interpretácia § 255 ods. 2 CSP krajským súdom je v tomto konkrétnom prípade jednou z možných racionálnych interpretačných možností. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: IV. ÚS 652/2018
súvisiace právne predpisy	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
klúčové slová	náhrada škody (ujma)-ujma na zdraví práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu trov konania

spisová značka	I. ÚS 164/2019
populárny názov	Intervenient
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	28.04.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Na rozdiel od právnej úpravy v OSP nová právna úprava nepovažuje za intervenciu prípady, ak právnická osoba vystupuje v spore na ochranu práv slabšej strany (napr. spotrebiteľa či žalobcu v antidiskriminačnom spore). Účasť takejto právnickej osoby v spore je možná, avšak nemá postavenie intervenienta (keďže v jej prípade absentuje právny záujem na výsledku sporu), ale osobitného subjektu konania (§ 95 CSP).
skutkový stav a základné fakty	V konaní, ktoré sa začalo na okresnom súde 10. mája 2012 sa žalobcovia proti žalovanému domáhajú neplatnosti zámennej zmluvy, predmetom ktorej boli lesné pozemky. Podaním doručeným súdu 28. júna 2013 sťažovateľ oznámil, že vstupuje do predmetného konania ako vedľajší účastník. Okresný súd uznesením pripustil jeho vstup do konania na strane žalobcov. Následne okresný súd žalobu zamietol. Krajský súd na základe podaného odvolania zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd vyslovil názor, podľa ktorého forma účasti sťažovateľa v konaní zanikla stratou účinnosti Občianskeho súdneho poriadku a subjekt, ktorý vstúpil do konania ako vedľajší účastník, nenadobúda automaticky ex lege postavenie intervenienta podľa Civilného sporového poriadku. Sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 11. marca 2019 oznámil, že v súlade s § 82 ods. 1 CSP ako intervenient vstupuje do konania na strane žalobcov. Svoj vstup do konania odôvodnil tým, že predmetom konania sú nehnuteľnosti – lesné pozemky, ktoré sú súčasťou chráneného vtáčieho územia Dunajské Luhy. Predmetné územie európskeho významu je mimoriadne cenné z hľadiska ochrany prírody. Keďže sťažovateľ vznikol na záchranu prirodzeného lesa, je v jeho záujme, aby pozemky, ktoré sú predmetom konania, zostali vo vlastníctve Slovenskej republiky. Okresný súd napadnutým uznesením nepripustil vstup sťažovateľa ako intervenienta do predmetného konania z dôvodu, že nepovažoval jeho právny záujem na výsledku sporu za preukázaný a dostatočný. Sťažovateľ považuje výklad právneho záujmu na výsledku sporu okresným súdom za reštriktívny a z tohto dôvodu za ústavne neakceptovateľný. Napadnuté uznesenie je podľa sťažovateľa nedostatočne odôvodnené, prekvapivé a porušujúce princíp právnej istoty.

z odôvodnenia

Keďže konanie vo veci samej začalo v r. 2012, t. j. ešte za platnosti a účinnosti OSP, bolo sčasti potrebné vychádzať pri právnom posúdení námietky sťažovateľa aj z príslušných ustanovení tohto právneho predpisu, a to konkrétne ustanovenia § 93 týkajúceho sa tzv. vedľajšieho účastníka.

Po nadobudnutí účinnosti nového procesného predpisu začal v zmysle § 470 ods. 1 CSP platiť tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti, ak nie je ustanovené inak. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, pritom zostávajú zachované. V prípade použitia CSP na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti však nemožno uplatňovať jeho ustanovenia o predbežnom prejednaní veci, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentracii konania, ak by boli v neprospech strany (§ 470 ods. 2 CSP). Nová právna úprava sa tak v zmysle § 470 CSP vzťahuje aj na inštitút vedľajšieho účastníka.

Niektoré pravidlá, ktoré platia pre intervenienta, v zásade platili aj pre vedľajšieho účastníka podľa OSP.

So zreteľom na podstatu ústavnej sťažnosti považoval ústavný súd v prvom rade za potrebné zaujať stanovisko k ústavne konformnej interpretácii termínu „právneho záujmu na výsledku konania“ ako definičného znaku inštitútu intervencie. V tomto smere ústavný súd vychádzal z aktuálnej právnej úpravy intervenienta v CSP, ale aj z predošlej právnej úpravy vedľajšieho účastníka v OSP. Ústavný súd súčasne zohľadnil predmet a cieľ činnosti sťažovateľa ako občianskeho združenia vyplývajúci z jeho stanov.

Hoci má intervenient podľa CSP v podstate podobné črty ako vedľajší účastník podľa pôvodnej právnej úpravy uvedenej v § 93 ods. 1 OSP, zásadný rozdiel spočíva v tom, že OSP vôbec neupravoval, aké právne účinky má skončený spor pre vedľajšieho účastníka, teda aký „význam“ mal vstup vedľajšieho účastníka do sporu. Nová právna úprava inštitútu intervencie jasne rozlišuje, či je rozsudok v intervenovanom spore pre intervenienta záväzný (§ 84 CSP), resp., ak záväzný nie je (§ 85 CSP), či a za akých okolností má význam ako otázka predbežná v právnom vzťahu medzi intervenientom a stranou sporu, ktorú intervenient v spore podporoval (§ 88 CSP). Na rozdiel od právnej úpravy v OSP nová právna úprava nepovažuje za intervenciu prípady, ak právnická osoba vystupuje v spore na ochranu práv slabšej strany (napr. spotrebiteľa či žalobcu v antidiskriminačnom spore). Účasť takejto právnickej osoby v spore je možná, avšak nemá postavenie intervenienta (keďže v jej prípade absentuje právny záujem na výsledku sporu), ale osobitného subjektu konania (§ 95 CSP).

Sťažovateľ namietal, že napadnuté rozhodnutie je rozhodnutím prekvapivým, pretože okresný súd posúdil tú istú otázku (otázku právneho záujmu na výsledku sporu, pozn.) v tom istom konaní za nezmenených skutkových okolností opačne/protichodne ako v rozhodnutí z 2. júla 2013. Vo vzťahu k tejto námietke zároveň prezentuje názor, že dôvodom iného právneho posúdenia zo strany okresného súdu nemôže byť ani skutočnosť, že medzi vydaním rozhodnutia z 2. júla 2013 a napadnutého rozhodnutia došlo k zmene právnej úpravy.

Zmenou právnej úpravy (účinnou od 1. júla 2016) sa subjekt, ktorý sa stal vedľajším účastníkom podľa ustanovení účinných do 30. júna 2016, automaticky nestáva intervenientom podľa ustanovení CSP. K „transformácii“ vedľajšieho účastníka na intervenienta môže dôjsť len v prípade, ak vedľajší účastník podľa OSP zároveň spĺňa podmienky, ktoré stanovuje CSP pre vstup intervenienta do konania.

Okresný súd pripustil sťažovateľa do konania ako vedľajšieho účastníka v zmysle § 93 ods. 2 OSP, teda ako právnickú osobu, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitných predpisov. Ako už bolo uvedené, v tomto prípade vedľajšieho účastníka (právnickej osoby) nebol vlastný právny záujem na výsledku konania podmienkou účasti v konaní, keďže hypotéza právnej normy (v § 93 ods. 2 OSP) takúto podmienku nestanovila. Otázkou právneho záujmu sťažovateľa na výsledku konania sa preto okresný súd v tomto rozhodnutí nezaoberal (ani nemusel zaoberať) a túto otázku ani neposudzoval, čo vyplýva aj z citovanej časti odôvodnenia uznesenia z 2. júla 2013. Napadnuté rozhodnutie preto nemožno považovať za prekvapivé, keďže otázku právneho záujmu sťažovateľa na výsledku sporu v ňom okresný súd posudzoval prvýkrát, a to podľa v tom čase platného a účinného § 93 OSP.

	V súvislosti s námietkou porušenia princípu právnej istoty sťažovateľ tvrdí, že okresný súd sa v napadnutom uznesení odklonil od výkladu ustanovenia o právnom záujme na výsledku konania, ktorý ako súladný s ústavou poskytol v náleze sp. zn. IV. ÚS 60/2010 ústavný súd. V rámci novej právnej úpravy je podľa názoru ústavného súdu výklad právneho záujmu na výsledku sporu prezentovaný v citovanom náleze ústavného súdu z roku 2010 už prekonaný. Právny záujem na výsledku sporu, ktorý vyplýva z hmotného práva a ktorý sa prejavuje v účinkoch rozsudku vynesenom v intervenovanom spore pre intervenienta, je totiž definičným znakom právneho inštitútu intervencie. V kontexte uvedeného preto ústavný súd posúdil námietku porušenia princípu právnej istoty ako nedôvodnú. Ústavný súd s poukazom na odôvodnenie napadnutého uznesenia konštatoval, že pri rozhodovaní okresného súdu nebola spornou otázkou existencia právneho záujmu sťažovateľa na výsledku sporu, ktorý by mal základ v hmotnom práve. Sťažovateľ totiž existenciu hmotnoprávneho vzťahu medzi ním a žalobcami ani netvrdil. V tejto súvislosti nie je spornou ani tá skutočnosť, že rozsudok vo veci samej sťažovateľa nijakým spôsobom nezaväzuje, a vzhľadom na neexistenciu právneho vzťahu medzi ním a žalobcami nepredstavuje žiaden zásah do jeho právnej sféry. Preto sa nemožno stotožniť s námietkou sťažovateľa o reštriktívnom výklade právneho záujmu na výsledku sporu okresným súdom pri posudzovaní prípustnosti jeho vstupu do konania ako intervenienta. Sťažovateľ však v ústavnej sťažnosti (ako aj v oznámení o vstupe do konania) akcentuje iný aspekt svojho (právneho) záujmu, ktorým je verejný záujem na ochrane životného prostredia s prihliadnutím na mimoriadnu hodnotu lesných pozemkov z hľadiska záujmov ochrany prírody a krajiny. V tejto súvislosti opodstatnene namieta, že okresný súd nezohľadnil jeho argumentáciu podporujúcu existenciu jeho právneho záujmu na výsledku sporu ako subjektu zastupujúceho verejný záujem na ochrane životného prostredia, pričom predmet konania (lesné pozemky v chránenom území) tento záujem sťažovateľa opodstatňujú. Keďže okresný súd sa s touto argumentáciou sťažovateľa vôbec nezaoberal a adekvátne sa s ňou v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nevysporiadal, zaťažil tak svoje rozhodnutie nedostatkom riadneho odôvodnenia, ktorého dôsledkom je jeho ústavná neudržateľnosť. Nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia, ktoré zakladá jeho ústavnú neudržateľnosť, považoval ústavný súd za dôvod na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu porušené boli.</u> <u>Uznesenie okresného súdu zrušil.</u> <u>Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEF a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: IV. ÚS 60/2010 Najvyšší súd Slovenskej republiky: 3 Cdo 140/2005
súvisiace právne predpisy	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
klúčové slová	rozhodnutie-odôvodnenie účastník konania-vedľajší účastník konania intervencia-intervenient zmluva-zámenná zmluva zmluva-neplatnosť

spisová značka	I. ÚS 291/2019
populárny názov	Zmätočné odôvodnenie
sudca spravodajca	Mojmír Mamojka
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	12.05.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1

analytická právna veta	Ak nie sú zrejmé dôvody toho-ktorého rozhodnutia alebo sú tieto dôvody rozporné, ako to bolo v preskúmvanej veci, svedčí to o ľubovôli v súdnom rozhodovaní, pričom zásada právneho štátu ľubovôľu v rozhodovaní orgánov verejnej moci zakazuje; len vecne správne (zákonu zodpovedajúce) rozhodnutie a náležite, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie, naplnia – ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu“ – ústavné kritériá vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal porušenie svojich základných práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie napadnutým rozsudkom, ktorým krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu vo vyhovujúcom výroku tak, že zamietol žalobu o zaplatenie sumy 3 132 € s prísl. z titulu nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným úradným postupom a nezákonným rozhodnutím colného úradu, a považuje rozhodnutie krajského súdu za svojvoľné a arbitrárne, pretože krajský súd ako súd odvolací zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie bez akéhokoľvek právneho dôvodu.
z odôvodnenia	Ústavný súd dospel k záveru, že napadnutý rozsudok nie je ústavne udržateľný a sťažovateľom formulované námietky svojou relevanciou odôvodňujú zásah ústavného súdu do uvedeného súdneho rozhodnutia. Krajský súd opomenul dôležité skutočnosti týkajúce sa prejednávanej veci, a teda ich do dôvodov svojho meritórneho rozhodnutia ani nepojal. Tým sa jeho rozsudok stal nedostatočne odôvodneným, a to v ústavne významnej miere. Krajský súd nezodpovedal na všetky právne relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Aj z hľadiska kvality odôvodnenia je preto jeho ústavnou sťažnosťou napadnutý rozsudok ústavne netolerovateľný. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku k otázke vzniku škody uzavrel, že škoda v uplatnenej výške sťažovateľovi dosiaľ nevznikla, k faktickému zníženiu jeho majetku nedošlo a jeho nárok na náhradu škody je tak predčasný, keďže tovar, ktorý odmietol prevziať, mohol užívať pre svoju osobnú potrebu. Tiež jednoducho s poukazom na odvolacie námietky žalovaného dospel krajský súd k záveru, že sťažovateľ nebol oprávnený tovar ponúkať na predaj či predávať, a v prípade jeho skladovania pre svoju potrebu po tom, čo pôvod nadobudnutia tovaru preukázal, by nedošlo voči nemu k začatiu správneho konania pre naplnenie skutkovej podstaty podľa § 41a ods. 1 písm. a) zákona č. 106/2004 Z. z. Tieto svoje závery krajský súd nijako relevantne neodôvodnil, predovšetkým s poukazom na znenie § 41a ods. 1 písm. a) zákona č. 106/2004 Z. z. Aj napriek tomuto záveru, že by voči sťažovateľovi k začatiu správneho konania pre naplnenie skutkovej podstaty podľa § 41a ods. 1 písm. a) zákona č. 106/2004 Z. z. nedošlo, krajský súd zároveň ďalšou vetou: „Až v prípade, ak by skutočne colný orgán takéto konanie začal... a bol by povinný žalobca zaplatiť pokutu...“ akoby takúto možnosť pripustil. Tu vzniká otázka, či od sťažovateľa možno spravodlivo žiadať, aby sa prevzatím predmetného tovaru vystavil čo i len riziku porušenia zákona a sankčného konania. Pre úplnosť ústavný súd poukázal aj na určitú zmätočnosť v odôvodnení napadnutého rozsudku: „Odvolací súd však nesúhlasí so záverom súdu prvej inštancie, že v dôsledku novej právnej úpravy vyššie citovanej, nemohol žalobca predmetné tabakové výrobky užívať pre svoju potrebu. V dôsledku novej právnej úpravy v prípade aj skladovania výrobkov označených kolkovou známkou do 31.01.2011 by to napĺňalo skutkovú podstatu správneho deliktu podľa § 41a ods.1 písm. a zákona č. 106/2004 Z. z. za ktorý by mohla byť uložená pokuta podľa § 41a ods. 2 cit. zákona.“ Uvedené vo vzájomnom kontexte pôsobí zmätočne, javí sa ako stanovisko odvolacieho súdu, pričom vety si navzájom odporujú. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu porušené boli. Rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľovi priznal úhradu trov právneho zastúpenia.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04
súvisiace právne predpisy	Zákon č. 106/2004 Z. z. o spotrebnej dani z tabakových výrobkov

klúčové slová	náhrada škody (ujma)-majetková ujma clo-colný orgán nesprávny úradný postup daň-spotrebná daň správne konanie rozhodnutie-zákonnosť arbitrárnosť

spisová značka	I. ÚS 473/2019
populárny názov	Obmedzenie obvineného vo výkone trestu odňatia slobody
sudca spravodajca	Rastislav Kaššák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.06.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 5 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 5 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 5 ods. 3 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 5 ods. 4 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Všeobecné sudy musia pri rozhodovaní o návrhu podľa § 84 Trestného poriadku zohľadňovať všetky konkrétne okolnosti prípadu a na základe nich vyhodnotiť nevyhnutnú mieru procesného štandardu, ktorá sa má dotknutému odsúdenému poskytnúť. Ak by totiž rozhodnutím o návrhu prokurátora mohlo dôjsť k (ďalšiemu) zásahu do práva odsúdeného na osobnú slobodu (tzv. „relatívnej či zostatkovej slobody“), je konajúci súd povinný pri svojom rozhodovaní rešpektovať všetky procesné záruky vzťahujúce sa na konanie o obmedzení osobnej slobody, vrátane práva odsúdeného byť vypočutý ku všetkým okolnostiam obmedzenia jeho osobnej slobody.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ vykonáva súhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody. Zároveň je stíhaný pre pokus obzvlášť závažného zločinu úverového podvodu a pre prečin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky. Prokurátor podal návrh na obmedzenie sťažovateľa vo výkone trestu odňatia slobody. Okresný súd sťažovateľovi uložil nevyhnutné obmedzenie spočívajúce v možnosti prijímať a odosielať korešpondenciu len prostredníctvom príslušného orgánu činného v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“) alebo súdu, ktorý môže korešpondenciu zadržať, obmedzenie spočívajúce v možnosti prijať návštevu iba po predchádzajúcom súhlase OČTK alebo súdu, títo si môže prítomnosť na návšteve vyhradiť, obmedzenie spočívajúce v možnosti telefonovať len po predchádzajúcom súhlase OČTK alebo súdu, títo si môžu prítomnosť pri telefonovaní vyhradiť. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol. Sťažovateľ pred ústavným súdom namietal, že: - napadnuté uznesenie je svojvoľné, keď vychádza iba z odôvodnenia uznesenia okresného súdu, ktoré zas predstavuje iba „skopírovanie“ návrhu prokurátora; - podľa návrhu prokurátora sa mal sťažovateľ dohadovať na postupe v iných trestných konaniach, nie v tejto trestnej veci, čo nemožno považovať za dôvod opodstatňujúci uloženie obmedzení v tomto trestnom konaní; navyše, k žiadnemu preukázateľnému ovplyvňovaniu nedošlo; - v tejto trestnej veci nemôže okresný súd a krajský súd odkazovať na uznesenie okresného súdu sp. zn. 35 Tp 36/2018, pretože označené uznesenie nikdy nenadobudlo právoplatnosť; - mal byť v konaní pred okresným súdom osobne vypočutý, pretože na rozhodovanie o obmedzeniach podľa § 84 Trestného poriadku je potrebné nahliadať ako na rozhodovanie o väzbe; - krajský súd pochybil, keď jeho sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu dal na vyjadrenie prokurátorovi, čím bola porušená zásada kontradiktórnosti konania,

	keď pôvodný návrh prokurátora okresnému súdu nebol daný na vyjadrenie sťažovateľovi.
z odôvodnenia	Ústavný súd v prvom rade konštatoval, že dosiaľ nemal priestor podrobnejším spôsobom preskúmať kontext a špecifiká rozhodovania o obmedzeniach vo výkone trestu vyplývajúcich z § 84 Trestného poriadku, a preto otázka procesných štandardov v takomto konaní nie je v jeho judikatúre podrobnejším spôsobom preskúmaná a ustálená. V ojedinelom prípade vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 561/2014 ústavný súd dospel k záveru, že „§ 84 Trestného poriadku neukladá povinnosť pred rozhodnutím o uložení nevyhnutných obmedzení obvineného vypočítať“ a že „§ 84 ods. 3 Trestného poriadku je špeciálnym ustanovením s výslovným odkazom len na vymenované ustanovenia, a to konkrétne na § 76 až § 78 a § 82 Trestného poriadku, nie je možné, pokiaľ ide o obmedzenia obvineného vo výkone trestu odňatia slobody, použiť iné ustanovenia Trestného poriadku“. Tieto závery ústavného súdu však neboli potvrdené ďalšími rozhodnutiami a vzťahovali sa na prípad, v okolnostiach ktorého ústavný súd zdôraznil, že „nešlo o obmedzenie osobnej slobody“. Osoba obmedzená na osobnej slobode si podľa názoru ústavného súdu zachováva „relatívnu alebo zostatkovú slobodu“, do ktorej môže byť v rámci výkonu trestu odňatia slobody zasiahnuté v rôznych stupňoch intenzity v závislosti na okolnostiach daného prípadu. Vzhľadom na uvedené si je ústavný súd vedomý skutočnosti, že niektoré prípady rozhodovania o uložení obmedzení podľa § 84 Trestného poriadku by mohli opodstatňovať aplikovateľnosť čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru. V tomto smere ústavný súd poukazuje na samotné znenie § 84 Trestného zákona, z ktorého relatívne všeobecnej povahy vyplýva široké spektrum obmedzení, ktoré môžu byť odsúdenému uložené a ktoré môžu byť v napätí s viacerými jeho právami (právo na súkromie, na rodinný život, právo na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním, právo na právnu pomoc, ale, ako už bolo uvedené, aj právo na osobnú slobodu), ako i rôzna intenzita týchto obmedzení, ktorá môže v tom-ktorom prípade predstavovať rozdiel medzi zásahom do subjektívneho práva sťažovateľa a jeho porušením. Ústavný súd zároveň poukázal na to, že aj samotný pojem „výkon trestu odňatia slobody“ v zmysle ustanovenia § 84 Trestného poriadku pokrýva celý rad rôznych typov režimov výkonu trestu odňatia a predpokladá tak množstvo rôznych situácií, v ktorých sa jednotlivec môže ocitnúť. Všeobecné súdy musia pri rozhodovaní o návrhu podľa § 84 Trestného poriadku zohľadňovať všetky konkrétne okolnosti prípadu a na základe nich vyhodnotiť nevyhnutnú mieru procesného štandardu, ktorá sa má dotknutému odsúdenému poskytnúť. Ak by totiž rozhodnutím o návrhu prokurátora mohlo dôjsť k (ďalšiemu) zásahu do práva odsúdeného na osobnú slobodu (tzv. „relatívnej či zostatkovej slobody“), je konajúci súd povinný pri svojom rozhodovaní rešpektovať všetky procesné záruky vzťahujúce sa na konanie o obmedzení osobnej slobody, vrátane práva odsúdeného byť vypočutý ku všetkým okolnostiam obmedzenia jeho osobnej slobody. (pozri aj nález Ústavného súdu Českej republiky III. ÚS 1884/13). Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, preskúmal dôsledky sťažovateľom napádaných obmedzení a ich prípadný dosah na jeho základné právo na osobnú slobodu, keďže takéto úvahy v uznesení okresného súdu i v napadnutom uznesení krajského súdu absentujú. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že obmedzenie sťažovateľa vo výkone trestu sa týkalo možnosti prijímať a odosielať korešpondenciu, možnosti prijať návštevy a možnosti telefonovať. Tieto obmedzenia nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za obmedzenia takého rozsahu či intenzity, aby mohli zasiahnuť do práva sťažovateľa na osobnú slobodu. Záver krajského súdu o tom, že sťažovateľa v tomto konkrétnom prípade nebolo nevyhnutné k jemu ukladaným obmedzeniam osobne vypočítať, preto možno vo výsledku považovať za správny a ústavnoprávne akceptovateľný. Ústavný súd doplnil, že aj napriek ďalším námietkam sťažovateľa, považoval uznesenie krajského súdu v spojení s uznesením okresného súdu za presvedčivé a z ústavnoprávneho pohľadu akceptovateľné. V rámci obiter dictum ústavný súd zhrnul, že je nemožné individualizovať kritériá, prostredníctvom ktorých by sa dala exaktne identifikovať miera

	intenzity dopadu obmedzení do sféry osobnej slobody obvineného vo výkone trestu odňatia slobody. Preto je nachádzanie miery tejto intenzity úlohou všeobecných súdov po dôkladnom posúdení okolností prejednávanej veci. Okolnosti, ktorú budú v tejto súvislosti zohrávať úlohu môžu byť napríklad počet navrhovaných obmedzení, druh týchto obmedzení, dĺžka ich trvania a bezprostredný vzťah týchto obmedzení k účelu, ku ktorému majú v zmysle § 84 Trestného poriadku slúžiť. Tieto skutočnosti je následne nevyhnutné adresne a konkrétne pomerovať k aktuálnym podmienkam výkonu trestu odňatia slobody u dotknutého obvineného, kde nepochybne zásadnú úlohu bude zohrávať aj (nielen) vonkajšia diferenciácia výkonu trestu odňatia slobody s ohľadom na súdom určený stupeň stráženia a tomu zodpovedajúca zákonná úroveň obmedzení. Hodnotenie týchto okolností musí následne vyvrcholiť zrozumiteľným a preskúmateľným záverom, či v danom konkrétnom prípade ide o zásadný zásah do zvyškovej osobnej slobody obvineného vo výkone trestu odňatia slobody alebo nie. Jedine za splnenia týchto podmienok sa postup všeobecných súdov pri rozhodovaní o obmedzení obvineného vo výkone trestu odňatia slobody podľa § 84 Trestného poriadku prekryje s ústavnými zárukami spravodlivého súdneho konania. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovet.</u>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 561/2014, III. ÚS 259/04 Ústavný súd Českej republiky: III. ÚS 1884/13 EStP: Bollan proti Spojenému kráľovstvu č. 42117/98, Mozer proti Moldavskej republike a Rusku č. 11138/10, Koroshenko proti Rusku č. 41418/04, Schneiter proti Švajčiarsku č. 63062/00, Munjaz proti Spojenému kráľovstvu 2913/06, Austin a ďalší proti Spojenému kráľovstvu 39692/09
súvisiace právne predpisy	zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov
klúčové slová	väzba-stret trestu odňatia slobody a väzby trest-odňatia slobody

spisová značka	I. ÚS 502/2019
populárny názov	Trovy exekúcie
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	26.05.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 4 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1
analytická právna veta	Iba to, že v danej veci rozhodol sudca, a nie vyšší súdny úradník, nemôže samo osebe spôsobiť zásah do ústavných práv sťažovateľa, pretože dvojinštančnosť nie je všeobecnou zásadou civilného konania.
skutkový stav a základné fakty	Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa bolo tvrdenie, že postupom a napadnutým uznesením okresného súdu vo výroku II, ktorým neboli sťažovateľovi (súdnemu exekútorovi) priznané trovy exekúcie, došlo k porušeniu sťažovateľom označených práv. Namietala, že trovy exekúcie si riadne uplatnil, okresný súd mu však ich náhradu nepriznal s tým, že si ich sťažovateľ nevyčísli. V tomto smere považoval sťažovateľ napadnuté uznesenie za neodôvodnené a arbitrárne. Zároveň okresnému súdu vyčítal, že o jeho návrhu nerozhodoval vyšší súdny úradník, ale priamo sudca, čím došlo k porušeniu princípu dvojinštančnosti konania.
z odôvodnenia	K porušeniu označených procesných práv napadnutým výrokom uznesenia okresného súdu Ústavný súd konštatoval, že okresný súd nezaložil svoje rozhodnutie na pravdivých zisteniach keď uviedol, že sťažovateľ trovy exekúcie „nepožadoval a nevyčísli od roku 2017“. Z listín predložených k ústavnej sťažnosti vyplynulo,

že sťažovateľ pred vydaním napadnutého uznesenia doručil okresnému súdu podanie s názvom „Návrh na náhradu trov exekúcie a zaslanie spisu 16 Er/815/2013“ z 19. júla 2017, v ktorom navrhol, aby bol oprávnený zaviazaný k náhrade trov exekučného konania vyčíslených sťažovateľom vo výške 56,68 €. Súčasťou tohto podania bolo podanie označené ako „Vrátenie poverenia na vykonanie exekúcie“, v rámci ktorého sťažovateľ v poznámke poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 104/2008 z 21. augusta 2008 (R 60/2008), v zmysle ktorého je povinnosťou súdu rozhodnúť o tom, kto a v akej výške platí trovy exekúcie aj v prípade zastavenia exekučného konania ex lege. Z podania označeného ako „Vyúčtovanie exekúcie“ vyplynulo, že sťažovateľ neprijal od povinného žiadne plnenie (0 €), oprávnenému preto neboli poukázané žiadne plnenia (0 €), a teda ani na exekučné trovy nebolo možné započítať žiadnu sumu (0 €). Okresný súd tvrdil, že mal k dispozícii iba podania označené ako „Vrátenie poverenia na vykonanie exekúcie“ a „Vyúčtovanie exekúcie“ a práve z ich obsahu vyhodnotil, že sťažovateľ si neuplatnil žiadne trovy exekúcie. Poprel, že by sa v spise nachádzalo podanie s názvom „Návrh na náhradu trov exekúcie a zaslanie spisu 16 Er/815/2013“.

Ústavný súd uviedol, že okresný súd žiadnym spôsobom nereflektoval na sťažovateľom predložené podania týkajúce sa vyčíslenia trov exekúcie a nezoberal sa dostatočne ich obsahom, v dôsledku čoho oprel nepriznanie trov exekúcie o nepravdivé tvrdenia a zaťažil svoje rozhodnutie znakmi arbitrárnosti. Sťažovateľ tiež namietal, že o jeho nároku na náhradu trov exekúcie nerozhodoval vyšší súdny úradník, ale priamo sudca, a tak nemohol využiť proti napadnutému rozhodnutiu žiaden opravný prostriedok, v čom videl porušenie princípu dvojinstančnosti konania.

Ústavný súd už v uznesení č. k. PL. ÚS 10/2019-11 z 30. januára 2019 uviedol, že nemožno a priori vylúčiť, že by o výške náhrady trov konania nemohol rozhodnúť aj sudca. Môže to vyplynúť napríklad z personálneho obsadenia okresného súdu, keď na súde nebude pôsobiť žiaden vyšší súdny úradník, alebo v prípade, že sa poverenie na rozhodovanie o výške náhrady trov konkrétnemu vyššiemu súdному úradníkovi neuvedie do rozvrhu práce. Napriek kogentnosti ustanovenia § 262 ods. 2 CSP takéto rozhodnutie sudcu spĺňa všetky atribúty súdneho rozhodnutia. Problém by mohol vzniknúť len v tom, že proti rozhodnutiu sudcu o výške náhrady trov konania by nebolo prípustné odvolanie (§ 357 CSP *a contrario*), čo sa udialo aj v posudzovanom prípade. Avšak z ústavnoprávneho hľadiska súdne konanie nie je povinne dvojinstančné s výnimkou vecí trestných, u ktorých táto požiadavka vyplýva z čl. 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako je už uvedené, ani čl. 6 dohovoru samotné právo na odvolanie na súde vyššej inštancie negarantuje a dvojinstančnosť, ako vyplýva aj z judikatúry ESRP, nie je všeobecnou zásadou civilného súdneho konania.

Iba to, že v danej veci rozhodol sudca, a nie vyšší súdny úradník, nemôže samo osebe spôsobiť zásah do ústavných práv sťažovateľa, pretože dvojinstančnosť nie je všeobecnou zásadou civilného konania.

K porušeniu označených hmotných práv napadnutým výrokom uznesenia okresného súdu

Hoci ústavný súd konštatoval, že okresný súd ústavne neakceptovateľným uznesením porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu, vo vzťahu k základnému právu na vlastníctvo dospel k záveru, že toto pochybenie všeobecného súdu per se nepredstavuje zásah do základného práva sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu, a to najmä s ohľadom na skutočnosť, že predmetom rozhodovania bola náhrada trov exekúcie a o tejto otázke bude znova rozhodovať okresný súd.

Vo vzťahu k sťažovateľom označenému právu podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, sťažovateľ neuviedol žiadne dôvody a ústavný súd musel konštatovať, že medzi týmto ustanovením, a namietaným rozhodnutím okresného súdu o náhrade trov exekúcie neexistuje žiadna príčinná súvislosť.

Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a výrokom č. II jeho uznesenia porušené boli.

Uznesenie okresného súdu vo výroku č. II zrušil a vec mu vrátil na ďalšie

	<u>konanie.</u> <u>Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</u> <u>Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: PL. ÚS 10/2019
súvisiace právne predpisy	zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
klúčové slová	rozhodnutie-odôvodnenie exekúcia-exekútor exekúcia-trovy exekúcie

spisová značka	I. ÚS 41/2020
populárny názov	Presvedčivé odôvodnenie
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	12.05.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	V prípade, ak účastník konania argumentuje konkrétnymi rozhodnutiami najvyšších súdnych autorít, eventuálne rešpektovaným názorom právnej vedy, je potrebné najskôr zaujať stanovisko k otázke, či ide o ustálený právny názor alebo skôr o názor výnimočný, ktorý z ustálenej praxe vybočuje. Pre najvyšší súd však nestačí iba poukázanie na to, že „ide o výnimku z ustálenej súdnej praxe“, ale treba uviesť aj dôvod, pre ktorý tomu tak je, a odôvodniť, na základe čoho právny názor jedného, resp. dvoch senátov správneho kolégia (v danom prípade 2S a 6S) proti právnemu názoru iných dvoch senátov (1S a 10S) treba považovať za „ustálenú rozhodovaciu prax“, resp. vyjadriť sa k tomu, prečo sa považuje názor iných senátov za nesprávny. Ústavný súd k tejto otázke už opakovanne judikoval, že diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka sa správnou žalobou domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia Finančného riaditeľstva SR, ktorým potvrdilo rozhodnutie Daňového úradu o vyrubení sankcie – úroku z omeškania za neodvedenie vybraných preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti. Sťažovateľka namietala, že pohľadávka správcu dane mala byť uplatnená v reštrukturalizácii prihláškou, no keďže sa tak nestalo, právo na peňažné plnenie zaniklo, v dôsledku čoho nemohlo dôjsť k vyrubeniu úroku z omeškania správcom dane. Krajský súd správnu žalobu zamietol ako nedôvodnú. Podľa jeho názoru pohľadávku správcu dane predstavujúcu vyrubení úrok z omeškania nebolo možné prihlásiť do reštrukturalizačného konania sťažovateľky z dôvodu, že vznikla až po skončení reštrukturalizačného konania na základe rozhodnutia správcu dane. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka odvolanie. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom rozsudok krajského súdu potvrdil ako vecne správny. Sťažovateľka považuje napadnutý rozsudok najvyššieho súdu za zjavne neodôvodnený a arbitrárny.
z odôvodnenia	V prejednávanej veci bolo podľa ústavného súdu podstatné zodpovedanie právnej otázky, či možno sankciu – úrok z omeškania podľa § 151 ods. 1 písm. d) daňového poriadku považovať za daňový nedoplatok ako samostatnú pohľadávku, a teda či v tejto súvislosti možno úrok z omeškania, ktorý nebol uplatnený prihláškou v reštrukturalizačnom konaní, dodatočne vyrubiť po ukončení reštrukturalizácie daňového subjektu. Ústavný súd konštatoval, že v posudzovanom prípade nebolo sporné, že za

zdaňovacie obdobie február 2013 bola sťažovateľka povinná odvieť preddavky na daň zo závislej činnosti v lehote do 5. apríla 2013, čo však neurobila, a teda od 6. apríla 2013 bola s odvedením preddavkov v omeškani.

Okresný súd uznesením z 15. mája 2013 začal reštrukturalizačné konanie sťažovateľky (dlžníčky), uznesením z 21. júna 2013 povolil reštrukturalizáciu sťažovateľky a vyzval všetkých veriteľov sťažovateľky, aby v lehote 30 dní od povolenia reštrukturalizácie prihlásili svoje pohľadávky u správcu, a uznesením z 31. januára 2014 (publikovaným v Obchodnom vestníku 7. februára 2014) potvrdil reštrukturalizačný plán sťažovateľky a reštrukturalizáciu sťažovateľky ukončil.

Správca dane rozhodnutím z 26. augusta 2014 sťažovateľke podľa § 156 ods. 1 písm. d) daňového poriadku vyrubil sankciu – úrok z omeškania za neodvedenie vybraných preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti za zdaňovacie obdobie február 2013 v sume 2 723 € za obdobie od 5. apríla 2013 do 30. apríla 2014 (t. j. dátumu vykonania ročného zúčtovania za rok 2013), ktoré žalovaný rozhodnutím z 3. decembra 2014 potvrdil.

Súdna prax je jednotná v názore, že rozhodnutie správcu dane, ktorým sa vyrubuje sankcia – úrok z omeškania podľa § 156 ods. 1 a nasl. daňového poriadku za nezaplatenie alebo neodvedenie dane v ustanovenej lehote alebo v ustanovenej výške, má konštitutívny charakter.

Sťažovateľka v priebehu odvolacieho konania poukázala na to, že najvyšší súd v obdobnej veci rozsudkom sp. zn. 1 Sžf 2/2016 z 23. mája 2017 uviedol: „... v súvislosti s reštrukturalizáciou dlžníka ako daňového subjektu nie je možno považovať úrok z omeškania za samostatný daňový nedoplatok, ale tento zdieľa osud dane s tým, že ako každá peňažná sankcia vzniká zo zákona z titulu deliktuálnej zodpovednosti daňového subjektu po márnom uplynutí zákonnej lehoty.

Vo vzťahu k uvedenému rozsudku najvyšší súd v napadnutom rozsudku stručne reagoval, že „sa jedná o výnimku z ustálenej súdnej praxe“.

Podľa ústavného súdu, v prípade, ak účastník konania argumentuje konkrétnymi rozhodnutiami najvyšších súdnych autorít, eventuálne rešpektovaným názorom právnej vedy, je potrebné najskôr zaujať stanovisko k otázke, či ide o ustálený právny názor alebo skôr o názor výnimočný, ktorý z ustálenej praxe vybočuje. Pre najvyšší súd však nestačí iba poukázanie na to, že „ide o výnimku z ustálenej súdnej praxe“, ale treba uviesť aj dôvod, pre ktorý tomu tak je, a odôvodniť, na základe čoho právny názor jedného, resp. dvoch senátov správneho kolégia (v danom prípade 2S a 6S) proti právnemu názoru iných dvoch senátov (1S a 10S) treba považovať za „ustálenú rozhodovaciu prax“ (bod 8), resp. vyjadriť sa k tomu, prečo sa považuje názor iných senátov za nesprávny. Ústavný súd k tejto otázke už opakovane judikoval, že diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (m. m. IV. ÚS 209/2010, PL ÚS 21/00, PL.ÚS 6/04, III.ÚS 328/05, IV. ÚS 499/2011).

Ústavný súd preskúmaním napadnutého rozsudku najvyššieho súdu zistil, že hoci sa najvyšší súd neodmietol zaoberať odvolaním sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu, jeho pozornosti ušla skutočnosť, že krajský súd záver o zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu založil na tom, že „pohľadávku správcu dane predstavujúcu vyrubený úrok z omeškania nebolo možné prihlásiť do reštrukturalizačného konania sťažovateľky z dôvodu, že vznikla až po skončení reštrukturalizačného konania na základe rozhodnutia správcu dane, ktoré nadobudlo právoplatnosť 18. decembra 2014“, avšak žalovaný vo vyjadrení k správnej žalobe uviedol, že „daňový nedoplatok, ktorý tvoria preddavky na daň z príjmov fyzickej osoby zo závislej činnosti za zdaňovacie obdobie február 2013 v sume 16 989,96 € uvedené v prehľade zo 7. apríla 2013, nebolo možné prihlásiť a uplatniť ako pohľadávku do reštrukturalizačného konania, pretože ide o daňový nedoplatok, ktorý vznikol po potvrdení reštrukturalizačného plánu prijatého schvaľovacou schôdzou 10. januára 2014 a súčasnom skončení reštrukturalizácie“.

Z uvedeného vyjadrenia žalovaného vyplýva, že správca dane po povolení reštrukturalizácie sťažovateľky daňový nedoplatok – dlžnú sumu dane z príjmov zo závislej činnosti po lehote jej splatnosti – ako pohľadávku do

	reštrukturalizácie neprihlásil, hoci mu v tom nič nebránilo. Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nemožno zistiť, čo sa s daňovým nedoplatkom – dlžnou sumou dane z príjmov zo závislej činnosti po lehote jej splatnosti – stalo, či ho sťažovateľka uhradila, na základe čoho, kedy a v akej výške. Týmto skutkovými okolnosťami, ktoré podľa názoru ústavného súdu majú zásadný význam pre následné zodpovedanie právnej otázky, či možno sankciu – úrok z omeškania podľa § 151 ods. 1 písm. d) daňového poriadku považovať za daňový nedoplatok ako samostatnú pohľadávku, a teda či v tejto súvislosti možno úrok z omeškania, ktorý nebol uplatnený prihláškou v reštrukturalizačnom konaní, dodatočne vyrubiť po ukončení reštrukturalizácie daňového subjektu, sa najvyšší súd pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu nezaoberal, ale na vec aplikoval § 156 ods. 1 písm. d) a ods. 2 daňového poriadku, ktoré nič nehovoria ani o povinnosti správcu dane vyrubiť daňovému subjektu úrok z omeškania do dňa vykonania ročného zúčtovania, ako to urobil správny orgán v rozhodnutí z 3. decembra 2014. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nie je vo vzťahu k aplikácii § 156 ods. 1 písm. d) a ods. 2 v spojení s § 158 ods. 5 daňového poriadku presvedčivo odôvodnený, a táto skutočnosť v konečnom dôsledku zakladá ústavnú neudržateľnosť ním vydaného rozhodnutia. Záver najvyššieho súdu, že „v danom prípade nebolo možné pohľadávku správcu dane vzniknutú z titulu vyrubenia úroku z omeškania prihlásiť do reštrukturalizačného konania skončeného na základe uznesenia súdu zo dňa 31. 01. 2014, ktoré bolo zverejnené v Obchodnom vestníku dňa 07. 02. 2014, nakoľko táto pohľadávka vo forme úroku z omeškania vznikla až na základe rozhodnutia správcu dane zo dňa 26. 08. 2014, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 18. 12. 2014, teda až po skončení reštrukturalizačného konania“, je ústavne neakceptovateľný. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu porušené boli.</u> <u>Rozsudok najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.</u> <u>Sťažovateľke priznal náhradu trov konania.</u>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: IV. ÚS 209/2010, PL ÚS 21/00, PL.ÚS 6/04, III.ÚS 328/05, IV. ÚS 499/2011 Najvyšší súd Slovenskej republiky: 1 Sžf 2/2016 Krajský súd v Trnave: 14 S 86/2018
súvisiace právne predpisy	zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov
kľúčové slová	správny delikt správne súdnictvo konkurz a reštrukturalizácia / vyrovnanie úrok z omeškania správne konanie

spisová značka	I. ÚS 44/2020
populárny názov	Eurokonformný výklad
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	28.04.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Zmluva o spotrebiteľskom úvere musí obsahovať len náležitosti výslovne uvedené v čl. 10 ods. 2 smernice 2008/48/ES, a to vzhľadom na to, že touto smernicou sa zabezpečuje úplná harmonizácia v oblasti spotrebiteľských úverov. Členské štáty nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve

skutkový stav a základné fakty	ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto smernice. Žalobkyňa sa v konaní pred okresným súdom domáhala proti sťažovateľke vydania bezdôvodného obohatenia v sume 105 eur s prísl. z dôvodu, že keďže zmluva o poskytnutí spotrebiteľského úveru neobsahovala všetky náležitosti podľa § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, je spotrebiteľský úver bezúročný a bez poplatkov. Okresný súd žalobu zamietol, no krajský súd na základe odvolania žalobkyne rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa krajského súdu okresný súd vec nesprávne právne posúdil, ak konštatoval, že eurokonformným výkladom prijal záver, že § 9 ods. 2 písm. k) zákona č. 129/2010 Z. z. neupravuje nutnosť rozpisu splátky na istinu, úrok a poplatky. Okresný súd následne rozsudkom sťažovateľku zaviazal zaplatiť žalobkyni 105 eur s prísl. a náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Na základe odvolania sťažovateľky, krajský súd napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny. Sťažovateľka namieta, že krajský súd pri rozhodovaní o jej odvolaní proti rozsudku okresného súdu vyložil § 9 ods. 2 písm. k) zákona č. 129/2010 Z. z. reštriktívnym spôsobom, ktorý nie je v súlade s výkladom smernice 2008/48/ES vykonaným Súdny dvorom ani s judikatúrou najvyššieho súdu v spotrebiteľských sporoch.
z odôvodnenia	Ústavný súd pripomenul, že uznáva význam a dôležitosť interpretácie ustanovení právneho poriadku s ohľadom na skúmanie zámeru (cieľa) zákonodarcu. Každý orgán aplikujúci právo v individuálnych veciach musí v zložitých prípadoch prisúdiť pri výkladových a aplikačných postupoch ťažiskový význam práve vôli zákonodarcu. Nemožno však opomenúť ústavno-právne súvislosti integrácie Slovenskej republiky do Európskej únie. Vznik členstva Slovenskej republiky v Európskej únii okrem iného tkvie aj v dobrovoľnom vzdaní sa časti suverenity štátu v prospech Európskej únie. Za určitých okolností teda slovenské orgány aplikujúce právo (aj súdy) musia skúmať nielen vôľu zákonodarcu, ale aj vôľu únijného tvorca zodpovedajúcej právnej regulácie, ktorá je z hľadiska právnej relevancie úpravy správania subjektov práva v právnych vzťahoch postavená na roveň, ba niekedy aj nad vôľu zákonodarcu. Formulovaná požiadavka má svoj základ v samotnej ústave, ktorá v čl. 144 ods. 1 sudcom pri rozhodovaní nepredpisuje len viazanosť zákonom ako kvalifikovaným výsledkom realizácie vnútroštátnej zákonodarnej moci, ale aj viazanosť ústavou (teda i jej čl. 7 ods. 2) i samotnou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 ústavy. Pre aplikačnú prax vnútroštátnych orgánov verejnej moci nadaných právomocou rozhodovať v individuálnych prípadoch to znamená, že stabilita právnych vzťahov a právna istota dôvodne vyžadujú hoci aj zotrvať na právnych konceptoch vyvinutých pred vstupom do Európskej únie, ale ak ide o sféru regulácie úijným normotvorcom, je potrebné túto konfrontovať s regulačnými predstavami vnútroštátneho zákonodarcu a v prípade zistenia odchýlky vyvinúť maximálnu snahu o uprednostnenie cieľa stelesneného v právne záväzných aktoch Európskej únie. Ústavný súd hovorí o maximálnej, nie absolútnej snahe, lebo v tomto bode myšlienkovvej línie už je potrebné vziať do úvahy charakter právneho predpisu vydaného úijným normotvorcom vyplývajúci z primárneho práva Európskej únie. Práve smernice ako typová kategória predpisov sekundárneho práva sú (na rozdiel od nariadení) typické absenciou priamej uplatniteľnosti voči fyzickým osobám a právnickým osobám v jednotlivých členských štátoch. Podľa čl. 288 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „zmluva o fungovaní EÚ“) je smernica záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom. Citované ustanovenie primárneho práva Európskej únie vysiela zrozumiteľné posolstvo vnútroštátnym orgánom členských štátov zaväzujúc ich na taký výkon ich vrchnostenských kompetencií, ktorý zabezpečí dosiahnutie výsledku očakávaného smernicou. Inými slovami, ide tu o povinnosť naplniť vôľu úijného tvorca smernice vnútroštátnymi právnymi prostriedkami. Štandardným prostriedkom dosahovania cieľa stanoveného smernicou je zmena právnej úpravy, ku ktorej pristúpi vnútroštátny zákonodarcu. Avšak pre prípad, že túto svoju povinnosť nesplní, vyvinula rozhodovacia prax Súdneho dvora teóriu priameho účinku smerníc a nepriameho účinku smerníc. Pre posudzovaný prípad priamy účinok dotknutých smerníc neprichádza do

úvahy, a to vzhľadom na závery rozsudku Súdneho dvora vo veci Marshall (C-152/84), podľa ktorého na základe vtedajšieho čl. 189 ods. 3 Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (v súčasnosti už citovaný čl. 288 ods. 3 zmluvy o fungovaní EÚ) záväzná podstata smernice, ktorá konštituuje základňu pre možnosť odvolať sa na smernicu pred vnútroštátnym súdom, existuje len vo vzťahu ku „každému členskému štátu, ktorému je určená“. Z toho vyplýva, že smernica nemôže sama osebe ukladať povinnosti jednotlivcom a že ustanovenia smernice ako také nemožno uplatňovať voči jednotlivcom.

Možno tak uvažovať len o nepriamom účinku smerníc, ktorý zakladá rozhodnutie Súdneho dvora vo veci Marleasing SA (C-106/89) s odvolaním sa na prejudikatúru vo veci Von Colson a Kamann (C-14/83). Podľa tohto rozhodnutia pri aplikácii vnútroštátneho práva bez ohľadu na to, či aplikované ustanovenia boli schválené pred alebo po smernici, vnútroštátny súd povolaný na výklad vnútroštátneho práva je povinný interpretovať ho, keďže je to možné v rámci dikcie (textu) a účelu smernice, aby sa dosiahol výsledok sledovaný smernicou, a tým zabezpečil súlad s tretím odsekom čl. 189 Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (čl. 288 ods. 3 zmluvy o fungovaní EÚ).

Nepriamy účinok smerníc Súdny dvor ešte konkrétnejšie objasnil vo veci Pfeiffer a ďalší (C-397/01 až 403/01). Tu zdôraznil, že požiadavka výkladu vnútroštátneho práva v súlade s právom Únie sa síce v prvom rade týka vnútroštátnych ustanovení prijatých na prebratie smernice, neobmedzuje sa však iba na výklad týchto ustanovení, ale vyžaduje, aby vnútroštátny súd vzal do úvahy vnútroštátne právo ako celok a posúdil, do akej miery ho možno použiť spôsobom, ktorý nevedie k výsledku, ktorý odporuje smernici (bod 115). Ak vnútroštátne právo umožňuje za určitých okolností s použitím vlastných výkladových metód vyložiť ustanovenie vnútroštátneho právneho predpisu tak, že bude možné vyhnúť sa rozporu s inou normou vnútroštátneho práva alebo obmedziť oblasť pôsobnosti tohto ustanovenia na dosiahnutie tohto účelu a použiť ho len do tej miery, aby bolo súladné s danou normou, tak je vnútroštátny súd povinný použiť rovnaké metódy, aby sa dosiahol cieľ stanovený smernicou (bod 116).

Dňa 22. mája 2008 bola v Úradnom vestníku Európskej únie publikovaná smernica 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere, ktorá v rámci Kapitoly IV – Informácie a práva týkajúce sa zmlúv obsahuje čl. 10 ods. 2 písm. h), podľa ktorého zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza: **výšku, počet a frekvenciu splátok spotrebiteľa a prípadne poradie**, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami úveru na účely splatenia.

Smernica 2008/48/ES bola do právneho poriadku Slovenskej republiky prebratá zákonom č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa § 9 ods. 2 písm. k) zákona č. 129/2010 Z. z. účinného v čase uzavretia zmluvy o spotrebiteľskom úvere sporovými stranami, zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať tieto náležitosti: **výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadné poradie**, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia.

Zneniu § 9 ods. 2 písm. k) zákona č. 129/2010 Z. z. účinného v čase uzavretia zmluvy o spotrebiteľskom úvere sporovými stranami (výklad ktorého krajským súdom nepovažuje sťažovateľka za eurokonformný) v súčasnosti zodpovedá § 9 ods. 2 písm. i) zákona č. 129/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať tieto náležitosti: **výšku, počet, frekvenciu splátok a prípadné poradie**, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia. Z dôvodovej správy vyplýva, že sa tým zabezpečil súlad so smernicou 2008/48/ES aj v spojitosti s úpravou náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere, pričom vypustenie náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere bolo nevyhnuté z dôvodu záverov Rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 9. novembra 2016 vo veci C-42/15 Home

	Credit Slovakia, a. s./Klára Bíróová. V zmysle uvedeného rozsudku zmluva o spotrebiteľskom úvere musí obsahovať len náležitosti výslovne uvedené v čl. 10 ods. 2 smernice 2008/48/ES, a to vzhľadom na to, že touto smernicou sa zabezpečuje úplná harmonizácia v oblasti spotrebiteľských úverov (v článku 22 ods. 1 smernice 2008/48/ES je uvedené, že „členské štáty nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto smernice.“). Preskúmaním napadnutého rozsudku ústavný súd zistil, že krajský súd pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky skúmal výlučne vôľu zákonodarcu vyjadrenú v § 9 ods. 2 písm. k) zákona č. 129/2010 Z. z. účinného v čase uzavretia zmluvy o spotrebiteľskom úvere sporovými stranami, aj to bez ohľadu na Prílohu 3, ktorá je súčasťou zákona č. 129/2010 Z. z., a nie vôľu úniijného tvorca zodpovedajúcej právnej regulácie obsiahnutej v čl. 10 ods. 2 písm. h) smernice 2008/48/ES vrátane jej Prílohy II. Výklad prezentovaný krajským súdom v dostatočnej miere nezohľadňuje charakter a účel spotrebiteľského sporu, čo v konečnom dôsledku spôsobilo jeho neudržateľnosť. Ústavný súd zároveň poznamenal, že preferovanie zvýšenej procesnej ochrany spotrebiteľa (žalobkyne) v predmetnom spore, stavia sťažovateľku do podstatne nevýhodnejšej pozície oproti druhej sporovej strane. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu porušené boli.</u> <u>Rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.</u> <u>Sťažovateľke priznal náhradu trov konania.</u>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: PL. ÚS 11/2016, III. ÚS 666/2016, Súdny dvor EÚ: C-42/15 vo veci Home Credit Slovakia, a. s. proti Kláre Bíróovej, C-331/18 vo veci TE proti Pohotovost', s. r. o., Marshall (C-152/84), Marleasing SA (C-106/89), Von Colson a Kamann (C-14/83), Pfeiffer a ďalší (C-397/01 až 403/01) ESLP: Kľačanová proti Slovenskej republike, Simecki proti Chorvátsku
súvisiace právne predpisy	Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov Zmluva o fungovaní EÚ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS
klúčové slová	občianske súdne konanie-Civilný sporový poriadok spotrebiteľ, spotrebiteľské právo výklad (interpretácia)-právnej normy

spisová značka	I. ÚS 51/2020
populárny názov	Prípustnosť dovolania
sudca spravodajca	Ivan Fiačan
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.06.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Zmyslom dovolania je okrem eliminovania zmätočných rozhodnutí vytvárať jednotnú rozhodovaciu prax týkajúcu sa zásadných právnych otázok. Dovolatelia, ako aj širšia právnická obec očakáva odpovede na tieto otázky. Od najvyššieho súdu sa preto pri posudzovaní prípustnosti dovolania oprávnené očakáva citlivý a dôsledný prístup pri zvažovaní, či určité jeho skoršie rozhodnutia nielen z formálneho hľadiska, ale aj reálne dávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku zásadného významu.
skutkový stav a základné fakty	Predmetom konania vedeného na okresnom súde bol nárok sťažovateľa na vydanie bezdôvodného obohatenia zo strany žalovanej spoločnosti. Sťažovateľ s ňou uzatvoril zmluvy o spotrebiteľských úveroch, ktoré však neobsahovali všetky zákonom o spotrebiteľských úveroch vyžadované náležitosti, a preto sa považujú za bezúčelné a bez poplatkov. V dôsledku toho sťažovateľ žalovanej

	vrátil viac ako len požičanú istinu, čím sa žalovaná bezdôvodne obohatila. Okresný súd nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia priznal, pričom za moment začatia plynutia subjektívnej premlčacej lehoty považoval moment, keď sa sťažovateľ od svojho právneho zástupcu na porade dozvedel, že došlo k „preplateniu“ úveru, a teda k bezdôvodnému obohateniu žalovanej. Krajský súd napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil a podanú žalobu sťažovateľa v celom rozsahu zamietol. V odôvodnení svojho rozsudku vychádzal zo skutočnosti, že zákon o spotrebiteľských úveroch bol vyhlásený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a dňom jeho uverejnenia platí domnienka, že sa stal známy pre každého, koho sa týka. Treba preto vychádzať z toho, že sťažovateľ v čase uzavretia zmluvy vedel, že ak v zmluvách chýba údaj o RPMN, úver je bezúročný a bez poplatkov. Na základe uvedeného krajský súd zastával názor, že už momentom preplatenia sumy istiny nadobudol sťažovateľ vedomosť o vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej – veriteľa, preto jeho nárok v čase jeho uplatnenia na súde bol premlčaný v dvojročnej subjektívnej premlčacej dobe. Napadnutým uznesením najvyšší súd dovolanie sťažovateľa podané s poukazom na § 477 písm. c) CSP odmietol ako neprípustné, keď konštatoval, že sťažovateľom nastolená právna otázka už bola dovolacím súdom zodpovedaná v jeho skorších rozhodnutiach. Sťažovateľ je toho názoru, že dovolací súd sa nevysporiadal s jeho právne relevantnou argumentáciou, rozhodnutie dovolacieho súdu považuje za neúplné, zmätočné a navzájom rozporné a arbitrárne. Zastáva názor, že dovolací súd nesprávne zvolil právny základ svojho rozhodnutia, a to tým, že založil svoje rozhodnutie o odmietnutí dovolania celkom nepochopiteľne odkazom na iné rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré však riešili diametrálne odlišné skutkové a právne okolnosti, a teda s odlišným právnym základom. Pritom sa dovolací súd v podstate vôbec nezaoberal rozdielnosťami uvedených rozhodnutí, na ktoré odkázal, a otázkou, ktorú mal posúdiť v rámci tejto veci.
z odôvodnenia	Ústavný súd po posúdení veci dospel k záveru, že v napadnutom uznesení došlo k (i) arbitrárnemu posúdeniu prípustnosti dovolania najvyšším súdom, ako aj (ii) k nedostatočnému odôvodneniu napadnutého uznesenia, čo sa týka niektorých podstatných argumentov sťažovateľa ako dovolateľa. K arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol s tým, že nie sú splnené podmienky prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP. Najvyšší súd sa nestotožnil s názorom sťažovateľa, že otázka, od posúdenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená rozdielne. Sťažovateľ pritom poukazyval na rozhodnutie sp. zn. 3 Cdo 169/2017 (v ktorom najvyšší súd odkazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 67/2011) a voči nemu podľa sťažovateľa opačné sp. zn. 5 Cdo 121/2009. Najvyšší súd je toho názoru, že ide o otázku vyriešenú. Najvyšší súd poukazuje na dve rozhodnutia, v ktorých mala byť táto otázka jednotne vyriešená, a to na rozhodnutie sp. zn. 3 Cdo 169/2017, ktoré odkazuje na rozhodnutie sp. zn. 1 Cdo 67/2011, a na rozhodnutie sp. zn. 5 Cdo 121/2009. Ústavný súd však dospel k záveru, že rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 169/2017 (a v ňom odkazované rozhodnutie sp. zn. 1 Cdo 67/2011) a sp. zn. 5 Cdo 121/2009 síce riešia problematiku posúdenia začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby pre vydanie bezdôvodného obohatenia, ale nedávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku. Najvyšším súdom uvádzané rozhodnutia vychádzajú z odlišného skutkového a právneho základu, ako to je v prejednávanej veci, nezohľadňujúc jej podstatu ani podstatné osobitosti významné pre rozhodnutie o tejto otázke. V konaní sp. zn. 1 Cdo 67/2011 nebola preukázaná existencia akejkoľvek zmluvy a medzi stranami sporu nešlo o spotrebiteľský spor. V konaní sp. zn. 5 Cdo 121/2009 taktiež nešlo o spotrebiteľský spor, k uzavretiu zmluvy medzi stranami sporu síce došlo, súdom však bola konštatovaná jej neplatnosť a pri posúdení začiatku subjektívnej premlčacej doby súd vychádzal z toho, že táto začala plynúť najneskôr momentom právoplatnosti rozhodnutia súdu o neplatnosti kúpnej zmluvy. Predmetom rozhodnutí, na ktoré poukazuje najvyšší súd, nebol spotrebiteľský spor, základom právneho vzťahu medzi stranami sporu ani v jednom prípade

nebola zmluva o spotrebiteľskom úvere, nešlo o prípad bezdôvodného obohatenia, ktorý nastáva v dôsledku existencie osobitnej sankcie postihujúcej jednu zo zmluvných strán, upravenej priamo v zákone. Nemožno pochybovať o tom, že bezúročnosť úveru nastupujúca ako ex lege dôsledok porušenia konkrétnych ustanovení zákona o spotrebiteľskom úvere má v prípade spotrebiteľovho plnenia nad rámec požičanej istiny ten následok, že na strane prijímajúceho veriteľa vzniká bezdôvodné obohatenie. Ide o špecifický predpoklad vzniku bezdôvodného obohatenia. Jeho základ je daný porušením zákona už v priebehu kontraktnej fázy, pričom však toto porušenie nemá vplyv na platnosť spotrebiteľskej zmluvy ako takej. Ide teda o ďalší typ skutkových okolností, ktoré treba vzhľadom na už uvedené špecifiká posúdiť najvyšším súdom nanovo.

Ústavný súd konštatoval, že rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 67/2011 a sp. zn. 5 Cdo 121/2009 nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „neznalosť zákona neospravedlňuje“), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, kedy reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia. V tomto kontexte je potrebné sa vysporiadať s otázkou súvisiacou s bežnou životnou skúsenosťou, a sice, či je pravdepodobné, aby dlžník platil veriteľovi plnenie, ak by vedel, že mu toto plnenie nepatrí. Otázkou je, či potom možno za moment, kedy sa dlžník dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia, a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, považovať uzatvorenie konkrétnej spotrebiteľskej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

Najvyšší súd teda nesprávne vyhodnotil analógiu v skutkovom stave. Toto posúdenie malo za následok odmietnutie dovolania, a teda odopretie vecného prejednávania veci pred najvyšším súdom.

Ústavný súd v tejto súvislosti na okraj ako obiter dictum uvádza svoj názor na výklad pojmu „vyriešená právna otázka“. Pojem „vyriešená právna otázka“ nemožno vnímať ako „už raz riešená otázka“, ale ako „otázka vyriešená ustálené“, teda že ohľadom právnej otázky existuje ustálená prax dovolacieho súdu. Podľa najvyššieho súdu „ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali“

Ustálená prax musí byť zrejme nielen dovnútra (že o nej vie najvyšší súd), ale aj navonok (vo vzťahu k verejnosti). Ak teda najvyšší súd považuje určitý právny názor za ustálený, mohlo by to byť pre najvyšší súd impulzom na jeho publikáciu v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Tým sa zároveň odstráni neistota týkajúca sa toho, či ide o právnu otázku v praxi dovolacieho súdu vyriešenú alebo nie.

K nedostatočnému odôvodneniu napadnutého uznesenia

Ústavný súd uviedol, že pokiaľ sťažovateľ ako dovolateľ odvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 písm. c) CSP a poukazuje na dve rozhodnutie, ktoré majú túto otázku riešiť práve opačne, je povinnosťou najvyššieho súdu sa s touto argumentáciou vysporiadať, obzvlášť ak najvyšší súd považuje tieto rozhodnutia za také, ktoré riešia predmetnú otázku zhodne a vytvárajú podľa najvyššieho súdu ustálenú prax dovolacieho súdu.

Najvyšší súd sa tiež nevyjadril dostatočne k tomu, prečo nie je možné použiť uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 9/2012, na ktoré poukazoval v dovolaní sťažovateľ. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí vo vzťahu k oprávneniu exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej zmluvy konštatoval, že aj pokiaľ spotrebiteľ v rozhodcovskom konaní platnosť rozhodcovskej doložky nespochybní, exekučný súd je nielen oprávnený, ale aj povinný skúmať platnosť rozhodcovskej doložky, poukazujúc pri tom na princíp ochrany spotrebiteľa,

	ktorému v takomto prípade ustupuje princíp „vigilantibus iura scripta sunt“. Z odôvodnenia predmetného rozhodnutia je tak zrejmé, že najvyšší súd uprednostnil princíp ochrany spotrebiteľa nielen pri procesnoprávnej otázke (oprávnenie exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej doložky), ale aj pri hmotnoprávnom aspekte veci (posúdenie platnosti samotnej rozhodcovskej doložky), keď dospel k záveru, že „realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov... zo strany spotrebiteľa“. Nároky kladené v zmluvnom vzťahu na spotrebiteľa nepochybne majú relevanciu pre posúdenie aspektov podstatných pre rozhodnutie v merite veci. Preto odôvodnenie napadnutého uznesenia nemožno označiť za dostatočné a presvedčivé, najmä ak sa komplexnosť odôvodnenia rozhodnutia a jeho presvedčivosť od najvyššieho súdu ako najvyššej súdnej inštancie všeobecného súdnictva predpokladá. V neposlednom rade sa najvyšší súd dostatočne nevysporiadal s argumentom dovolateľa, že námietka premlčania nebola kvalifikovane uplatnená, keď žalovaný neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti a dôkazy, z ktorých by bolo zrejmé, na základe čoho je možné dospieť k záveru, že žalobca mal vedomosť o bezdôvodnom obohatení v čase zaplatenia poslednej splátky. Ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté uznesenie nespĺňa atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu, keďže sa opiera o svoju skoršiu judikatúru, ktorú nie je možné považovať za riešiacu právnu otázku predostretú sťažovateľom. V dôsledku toho neposkytuje dostatok relevantných dôvodov pre najvyšším súdom prijatý záver o neprípustnosti dovolania sťažovateľky. Najvyšší súd sa tiež nedostatočne vyrovnal s podstatnými argumentmi sťažovateľa, ktoré uvádzal v dovolaní. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu porušené boli. Uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</u>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	Najvyšší súd Slovenskej republiky: 3 Cdo 169/2017, 1 Cdo 67/2011, 5 Cdo 121/2009, 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 21/2017, 6 Cdo 129/2017, 8 Cdo 33/2017, 6 Cdo 29/2017
súvisiace právne predpisy	zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
klúčové slová	dovolanie-prípustnosť judikatúra dovolanie-dovolacie dôvody

spisová značka	I. ÚS 71/2020
populárny názov	Znížený majetkový cenús na podanie dovolania
sudca spravodajca	Miloš Maďar
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	12.05.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Preferovanie zvýšenej procesnej ochrany spotrebiteľa pri prístupe k dovolaniu (uplatnenie majetkového cenús vo výške dvojnásobku minimálnej mzdy) má povahu neodôvodneného a paušálneho uplatňovania nadradeného postavenia slabšej strany, ktoré porušuje princíp rovnosti zbraní, resp. rovnosti strán v spore, keďže neodôvodnene stavia sťažovateľku ako dovolateľku (majetkový cenús vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy) do podstatne nevýhodnejšej pozície oproti druhej strane.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka podala návrh na vydanie platobného rozkazu o zaplatení sumy 2 976,79 eur s prísl. Okresný súd návrh zamietol v celom rozsahu, konštatujúc nedostatok aktívnej legitímácie na strane sťažovateľky. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd rozsudok okresného súdu potvrdil. Sťažovateľka podala proti rozsudku dovolanie. Najvyšší súd dovolanie odmietol podľa § 447

	písm. c) CSP ako neprípustné s odôvodnením, že ustanovenie o zníženom majetkovom cenze podľa § 422 ods. 1 písm. b) CSP je aplikovateľné len na prípad, keď dovolanie podáva spotrebiteľ. Keďže podávateľom bol dodávateľ, nie spotrebiteľ, pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa názoru najvyššieho súdu platil majetkový cenzus v sume desaťnásobku minimálnej mzdy. Uvedený záver najvyššieho súdu podľa sťažovateľky nie je v súlade so znením § 422 ods. 1 písm. b) CSP, ale ani v súlade s účelom zákona, a preto ho možno považovať za arbitrárny. Sťažovateľka poukázala aj na rozdielnu prax najvyššieho súdu v obdobných veciach. Jednotlivé senáty najvyššieho súdu interpretujú § 422 ods. 1 písm. b) CSP zjavne odlišne, no napriek tomu ani jeden z nich nepostúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, t. j. nepostupoval v súlade s § 48 ods. 1 CSP, ako aj v súlade s princípom právneho štátu.
z odôvodnenia	K námietke porušenia zásady predvídateľnosti súdnych rozhodnutí a princípu právnej istoty z dôvodu nepredloženia veci veľkému senátu Sťažovateľka na obhajobu svojho tvrdenia o povinnosti dovolacieho senátu obrátiť sa na veľký senát tvrdí, že otázka zníženého majetkového cenzu a jeho aplikácia v sporoch s ochranou slabšej strany bola odlišne riešená v jej inej veci, v ktorej najvyšší súd za situácie, keď napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevýšil desaťnásobok minimálnej mzdy, uznesením sp. zn. 4 Cdo 187/2017 z 23. apríla 2018 rozhodol, že dovolanie sťažovateľky je prípustné, rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Podľa ústavného súdu, skutočnosť, ktorá v konkrétnych okolnostiach vecí sťažovateľky determinuje posúdenie ústavnosti postupu dovolacieho senátu, ktorý veci sťažovateľky nepredložil veľkému senátu, spočíva v absencii akéhokoľvek výslovného právneho názoru na aplikáciu majetkového cenzu v spotrebiteľských sporoch. Ratio decidendi k interpretácii a následnej aplikácii § 422 ods. 1 písm. b) CSP na rozdiel od tu preskúmaných napadnutých uznesení najvyššieho súdu v inej sťažovateľkinej veci (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 187/2017 z 23. apríla 2018) chýba. Ústavný súd sa v predmetnej veci plne stotožňuje so závermi ústavnému súdu, ku ktorým dospel pri rozhodovaní vo veci vedenej pod sp. zn. III. ÚS 382/2018, podľa ktorých absencia výslovnéj právnej argumentácie, ktorá by odôvodňovala expressis verbis takú interpretáciu § 422 ods. 1 písm. b) CSP, ktorá umožňuje aplikovať znížený majetkový cenzus podľa citovaného ustanovenia v spotrebiteľskom spore aj v prípade, že dovolateľom je neúspešný dodávateľ, podľa názoru ústavného súdu dostatočne odôvodňuje záver, podľa ktorého neboli splnené podmienky na postup dovolacieho senátu v sťažovateľkinej veci podľa § 48 ods. 1 CSP. Absencia odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 187/2017 z 23. apríla 2018, a rovnako tak aj v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 65/2018 z 26. septembra 2018 k prípustnosti dovolania nedovoľuje totiž prijať záver, že spor o interpretáciu právnej normy bol daný. Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 80/2017 z 24. júla 2018, ktorého právna veta znie: „Znížený majetkový cenzus (§ 422 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku) sa v spotrebiteľskom spore uplatní, ak dovolateľom je neúspešný spotrebiteľ.“, bolo v zbierke č. 3/2019 publikované ako judikát (R 29/2019). Jedným zo spôsobov, akým najvyšší súd zabezpečuje jednotný výklad a jednotné používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, je okrem postupu podľa § 48 ods. 1 CSP aj prijímanie stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov a zverejňovanie právoplatných súdnych rozhodnutí zásadného významu. Rozhodnutiu publikovanému zákonom stanoveným spôsobom v zbierke sa priznáva osobitný význam, v dôsledku ktorého výklad, ktorý sa podáva v publikovanom judikáte, síce nie je právne (de iure) záväzný, ale fakticky (de facto) má vysokú vecnú autoritu. Ipso iure má judikatúra najvyššieho súdu normatívny charakter vo vertikálnej línii (voči súdom nižších inštancií), ako aj v horizontálnej línii, a to medzi jednotlivými senátmi a kolégiami najvyššieho súdu navzájom. Aj tieto skutočnosti (existencia prevažujúcej interpretácie relevantného ustanovenia Civilného sporového poriadku, ako aj následná publikácia judikátu

R 29/2019 a jeho faktická záväznosť) sú pre posúdenie ústavnej udržateľnosti postupu najvyššieho súdu pri rozhodovaní vo veciach sťažovateľky v súvislosti s požiadavkou predloženia vecí veľkému senátu rozhodujúce a v konkrétnych okolnostiach vecí odôvodňujú v celkovom kontexte námietky sťažovateľky záver o tom, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je výsledkom takého postupu najvyššieho súdu, ktorý by bol spôsobilý z dôvodu nesprávneho procesného postupu pri zaisťovaní jednotnosti interpretácie a aplikácie príslušného ustanovenia Civilného sporového poriadku ako následok vyvolať porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu či jej práva na spravodlivé súdne konanie.

K námietke ústavne nekonformného výkladu predmetného ustanovenia Civilného sporového poriadku, ktorý porušuje zásadu rovnosti zbraní v civilnom sporovom konaní

Ústavný súd je v súlade s čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený preskúmať, či napadnuté rozhodnutia najvyššieho súdu, aj keď korešpondujúce s názorom vyjadreným v rozhodnutí publikovanom v zbierke, sú v súlade s požiadavkami kladenými na rozhodovanie súdu v kontexte obsahových súčastí základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, a konkrétne, či výklad § 422 ods. 1 písm. b) CSP je ústavne udržateľný.

Napadnutým uznesením najvyšší súd dovolania sťažovateľky (dodávateľky) podané z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia vecí [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP] odmietol s odôvodnením, že prípustnosť dovolania bola v zmysle § 422 ods. 1 písm. a) CSP vylúčená, keďže dovolaním bol napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom desaťnásobok minimálnej mzdy.

Znížený majetkový cenzus sa v spotrebiteľských sporoch podľa názoru najvyššieho súdu uplatní len vtedy, ak je dovolateľom neúspešný spotrebiteľ. V prípade, že dovolateľom je neúspešný dodávateľ, pre posúdenie prípustnosti dovolania platí majetkový cenzus vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy.

Najvyšší súd rovnako v napadnutom uznesení zdôraznil, že takáto interpretácia [ustanovenia § 422 ods. 1 písm. b) CSP] neodporuje princípu rovnosti zbraní, a to s poukazom na to, že „rovnosť subjektov je v určitých sporoch (vzhľadom na postavenie strán) len fikciou, na ktorú zákonodarca v C. s. p. reagoval tzv. pozitívnu diskrimináciou, t. j. osobitnou právnou úpravou sporov s ochranou slabšej strany. Za takéto spory sa považujú spotrebiteľské spory, antidiskriminačné spory a individuálne pracovné spory (§ 290 až § 323 C. s. p.), pričom slabšou stranou v nich je spotrebiteľ, zamestnanec a diskriminovaný.

Najvyšší súd na podporu ústavnej udržateľnosti tohto výkladu poukazuje na právnú úpravu povinnosti platenia súdneho poplatku podľa zákona o súdnych poplatkoch, ktorá sa viaže na osobné (spotrebiteľ), a nie vecné (konanie so spotrebiteľom) oslobodenie.

Účelom zákonného oslobodenia spotrebiteľa od platenia súdnych poplatkov je ochrana slabšej strany pri prístupe k súdu, ktorá sa v konkrétnostiach pretavuje do možnosti spotrebiteľa domôcť sa ochrany svojho práva bez toho, aby bol odrádzaný povinnosťou platiť súdny poplatok. Keďže spotrebiteľ v porovnaní s dodávateľom vystupuje spravdli v pozícii finančne slabšieho subjektu, týmto spôsobom sa jeho prístup k súdu v konkrétnej individuálnej veci nestáva závislým od jeho finančných možností a nepredstavuje ani zaťažujúce finančné bremeno. Keďže dodávateľ ako druhá strana sporu vystupuje v pozícii finančne silnejšieho subjektu, čo zároveň naznačuje, že dodávateľ a spotrebiteľ sa nachádzajú v nerovnom finančnom postavení, je takéto nerovnaké zaobchádzanie na účely zaistenia rovnosti šancí k prístupu k súdu (oslobodenie od platenia súdneho poplatku viazané na osobu spotrebiteľa) už na prvý pohľad legitímne, a teda aj dôvodné. Osobný charakter zvýšenej ochrany spotrebiteľa je tu preto daný.

Podmienky prístupu k dovolaniu, konkrétne podmienky prípustnosti dovolania pre nesprávne právne posúdenie (ktorých sa relevantné ustanovenie Civilného sporového poriadku dotýka), sú však v kontexte stanoveného majetkového cenzu naviazané na spor, resp. jeho predmet (výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany), a nie na konkrétnu stranu v spore. Aj z uvedeného dôvodu preto argumentácia o osobnom charaktere podobnom

	osobnému oslobodeniu od platenia súdnych poplatkov pri výklade relevantného ustanovenia Civilného sporového poriadku nemôže obstať. Základom najvyšším súdom prezentovanej interpretácie § 422 ods. 1 písm. b) CSP je úmysel zákonodarcu obsiahnutý v dôvodovej správe k Civilnému sporovému poriadku, ktorý najvyšší súd identifikuje vo zvýšenej procesnej ochrane slabšej strany – spotrebiteľa spočívajúcej v prístupnení dovolania aj pri nižšej sume peňažného plnenia. Takáto interpretácia však okrem už uvedeného v dostatočnej miere nezohľadňuje ani charakter dovolacieho konania a ani jeho účel a postavenie najvyššieho súdu v systéme všeobecného súdnictva. Charakter dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku nepriamo determinuje aj postavenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ktorý nemôže byť vnímaný ako tretia inštancia s právomocou preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Stanovenie majetkového cenzu obmedzujúceho prípustnosť dovolania pre nesprávne právne posúdenie na výšku sumy, ktorá má byť predmetom dovolacieho konania, je pritom tak, ako to už bolo zdôraznené aj s prihliadnutím na judikatúru ESĽP, v komplexnom ponímaní legitímne a korešponduje s postavením a úlohami, ktoré najvyšší súd ako dovolací súd plní. Úlohou dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku je v prípade, že ním dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, riešenie zásadných právnych otázok, ktoré neboli vyriešené dovolacím súdom, prípadne zjednocovanie judikatúry. Aj z týchto dôvodov preto prípadné rozhodnutie najvyššieho súdu v dovolacom konaní presahuje hranice rozhodnutia inter partes, keďže má oveľa širší a všeobecnejší dosah na aplikačnú prax všeobecných súdov a v konečnom dôsledku aj na správanie oboch strán v spotrebiteľskom vzťahu ako takom. Interpretácia prezentovaná najvyšším súdom, ktorá v následnom procese aplikácie práva v konečnom dôsledku spôsobuje uplatnenie rozdielnych podmienok v prístupe k dovolaniu medzi spotrebiteľom a dodávateľom, nezohľadňuje ani tieto skutočnosti. Výlučné a izolované preferovanie úmyslu zákonodarcu bez náležitého zohľadnenia jazykového výkladu relevantného ustanovenia a prihliadnutia na charakter dovolacieho konania a jeho účel pri súčasnej absencii bližšej konkretizácie nerovného postavenia spotrebiteľa a dodávateľa v kontexte dovolacieho konania, ktoré by zvýšenú procesnú ochranu (uplatnenie majetkového cenzu vo výške dvojnásobku minimálnej mzdy) legitímne odôvodnilo, spôsobuje, že výklad relevantného § 422 ods. 1 písm. b) CSP nie je ústavne konformný. Z uvedeného dôvodu má preferovanie zvýšenej procesnej ochrany spotrebiteľa pri prístupe k dovolaniu povahu neodôvodneného a paušálneho uplatňovania nadradeného postavenia slabšej strany, ktoré porušuje princíp rovnosti zbraní, resp. rovnosti strán v spore, keďže neodôvodnene stavia sťažovateľku ako dovolateľku do podstatne nevýhodnejšej pozície oproti druhej strane. Ústavno-nekonformnou interpretáciou § 422 ods. 1 písm. b) CSP preto najvyšší súd znemožnil sťažovateľke ako dovolateľke prístup k dovolaniu ako mimoriadnemu opravnému prostriedku. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu porušené boli.</u> <u>Uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.</u> <u>Sťažovateľke priznal náhradu trov konania.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: IV. ÚS 270/2012, IV. ÚS 299/2012, IV. ÚS 206/08, II. ÚS 332/2018, III. ÚS 382/2018 Najvyšší súd Slovenskej republiky: 3 Cdo 174/2016, 1 VCdo 4/2017, 4 Cdo 187/2017, 6 Cdo 80/2017, 3 Cdo 56/2014, 3 Cdo 144/2014, 3 Cdo 136/2016, 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017)
súvisiace právne predpisy	zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
klúčové slová	dovolanie-dovolacie dôvody práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu spotrebiteľ, spotrebiteľské právo dovolanie-prípustnosť

spisová značka	I. ÚS 84/2020
populárny názov	Tarifná odmena
sudca spravodajca	Rastislav Kaššák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	16.04.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 37 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1
analytická právna veta	Pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi ocenené, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj v prípadoch určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože vyhlášky č. 655/2004 Z. z. dôsledne rozlišuje situácie pre náhradu trov konania, kedy je predmet sporu peniazmi ocenený a kedy nie je.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ sa na okresnom súde domáhal určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Okresný súd rozhodol, že sťažovateľ je výlučným vlastníkom predmetných nehnuteľností. Po nadobudnutí právoplatnosti uvedeného rozsudku okresný súd sťažovateľovi priznal právo na náhradu trov konania vo výške 100 %. Vtedajšia právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia, a to ako paušálnu a tarifnú odmenu podľa § 9 a nasl. vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vo výške 19 413,81 €. Uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom bolo rozhodnuté, že žalovaní v 1. až 3. rade sú povinní sťažovateľovi zaplatiť náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 1 987,66 € a náhradu iných trov v sume 33 €. Pri vyčíslení trov právneho zastúpenia súd vychádzal z ustanovenia § 11 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ako v spore s neocenenou hodnotou veci z dôvodu, že konanie o určenie vlastníckeho práva je konaním, kde predmet konania nie je možné oceniť pre účely určenia súdneho poplatku a preto je logické, že ani odmenu advokáta nie je možné určiť podľa § 10 vyhlášky, keďže takto určovaná odmena sa odvíja od rovnakého základu. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľ podal sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením okresného súdu tak, že jeho sťažnosť ako nedôvodnú zamietol. Sťažovateľ namietal, že k porušeniu ním označených práv malo dôjsť v dôsledku: - nesprávne určeného výpočtu náhrady trov právneho zastúpenia zo strany okresného súdu, - napriek skutočnosti, že predmetom sporu vo veci samej bolo určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorých hodnotu je možné určiť, bol uplatnený postup, ako v spore s neocenenou hodnotou veci.
z odôvodnenia	Z ustanovenia § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vyplýva, že základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva. Podľa ustanovenia § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby. V zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu iba v prípade, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami. Z uvedeného gramatického, logického a systematického posúdenia označených ustanovení advokátskej tarify vyvodil ústavný súd záver, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi ocenené, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj v prípadoch určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože citovaný právny predpis dôsledne rozlišuje situácie pre náhradu trov konania, kedy je predmet sporu peniazmi ocenený a kedy nie je. Preto nie je možné vychádzať z názoru, že

	daná situácia nie je právom regulovaná a že vždy, keď je predmetom konania určenie vlastníckeho práva k veci, nemožno tento predmet konania peniazmi oceniť z hľadiska tarifnej odmeny podobne, ako to je pri vyrubovaní súdneho poplatku za určovací návrh podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch. Inými slovami, explicitná úprava v tarife vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify a rovnako aj príslušných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch (I. ÚS 119/2012). V rámci súdnej praxe sa v minulosti vyskytli názory, že v prípade určovacích žalôb ide generálne o spor s neoceniteľným predmetom konania. S týmto názorom však nemožno súhlasiť. Sporné boli najmä prípady vo veciach určenia vlastníckeho práva k veci a v sporoch o vydanie veci, keď nebolo zrejmé, či hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor, je tarifnou hodnotou pre účely určenia tarifnej odmeny. Po novele vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 184/2013 Z. z. s účinnosťou od 1. júla 2013 boli tieto nejasnosti odstránené. Pričom aj pred touto novelou sa prevažná časť judikatúry súdov prikláňala k tomu názoru, že aj vo veciach určenia, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, je potrebné pri odmene právnej služby vychádzať z hodnoty veci alebo práva, a to za predpokladu, že predmetom konania je vec alebo právo, ktoré sú oceniteľné peniazmi. Hodnota predmetu zmluvy je potom určiteľná hodnotou hnutelnej alebo nehnuteľnej veci, ktorá je peniazmi oceniteľná. Preto je na mieste aplikácia § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. a pri náhrade trov konania sa za tarifnú hodnotu veci považuje všeobecná hodnota spornej nehnuteľnosti. Predmetom konania vo veci samej bolo určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli oceniteľné peniazmi. V dôsledku toho okresný súd pri priznávaní náhrady trov konania nemohol vychádzať z tarifnej odmeny stanovenej v § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ale mal vychádzať z tarifnej odmeny stanovenej podľa § 10 ods. 2 citovanej vyhlášky. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy a základné právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 37 ods. 2 listiny, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu k dohovoru uznesením okresného súdu porušené boli.</u> <u>Uznesenie okresného súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľovi priznal úhradu trov konania.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 119/2012, II. ÚS 478/2014, či III. ÚS 643/2015
súvisiace právne predpisy	vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov
klúčové slová	advokát, advokácia-advokátska tarifa trovy konania nehnuteľnosť-cena nehnuteľností

Nález - priet'ahy:

spisová značka	I. ÚS 425/2019
populárny názov	Výkon rozhodnutia v návratových veciach
sudca spravodajca	Ivan Fiačan
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.06.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 12 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 41 ods. 4

	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 38 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 ods. 1 Protokol č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 5 Dohovor o právach dieťaťa čl. 11
analytická právna veta	Účelom konania o výkon rozhodnutia v tzv. návratových veciach je okamžitý návrat uneseného dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, a tým obnovenie stavu pred porušením, resp. vrátenie dieťaťa do pôsobnosti jeho zákonného sudcu, aby ten mohol rozhodnúť o opatrovníckom práve. Primárnou úlohou všeobecného súdu v takom konaní teda už nie je opätovné posúdenie dôvodnosti a vhodnosti návratu dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, keďže táto už bola zvážená v tzv. základnom konaní, v ktorom bolo rozhodnuté o nariadení návratu dieťaťa. Požiadavka zohľadnenia najlepšieho záujmu dieťaťa v konaní o výkon rozhodnutia, ktorým bol nariadený jeho návrat do krajiny obvyklého pobytu, sa môže premietnuť do odkladu výkonu rozhodnutia, avšak len za celkom mimoriadnych okolností a výnimočne, pretože sa tým v podstate marí primárny účel sledovaný Haagskym dohovorom.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka podala okresnému súdu návrh na výkon rozhodnutia, ktorým bol nariadený návrat maloletej sťažovateľky, dcéry sťažovateľky, do krajiny jej obvyklého pobytu, do Ekvádorskej republiky. Okresný súd uznesením odložil výkon rozhodnutia na obdobie šiestich mesiacov od právoplatnosti uznesenia a na obdobie odkladu výkonu rozhodnutia nariadil neodkladné opatrenie, ktorým rodičom maloletej uložil povinnosť podrobiť sa mediácii v Centre pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, ako aj neodkladné opatrenie, ktorým im uložil povinnosť podrobiť sa psychologickému poradenstvu na Referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, pracovisko pre Bratislavu I, v oboch prípadoch „za účelom uľahčenia priebehu prípadného výkonu rozhodnutia“. Sťažovateľka podala proti tomuto rozhodnutiu odvolanie, ktoré krajský súd odmietol z dôvodu, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné. Sťažovateľky argumentovali, že príslušné súdy odklad výkonu rozhodnutia v ich veci dostatočne neodôvodnili a nepreukázali existenciu vážneho ohrozenia života, zdravia alebo priaznivého vývoja maloletej sťažovateľky výkonom rozhodnutia tak, ako to vyžaduje ustanovenie § 389 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku. Ďalej namietali, že súdy ani po dvoch rokoch nezabezpečili nápravu protiprávneho zadržovania maloletého dieťaťa na území SR a to aj napriek tomu, že Rozhodnutie o návrate bolo vydané ešte 29. 06. 2017.
z odôvodnenia	K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľiek podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ako aj postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal Ústavný súd v rámci prieskumu ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu v prvom rade poukázal na osobitý charakter konania o výkon rozhodnutia o návrate dieťaťa, ktoré bolo na územie Slovenskej republiky neoprávnene premiestnené alebo je na jej území neoprávnene zadržované, spočívajúci v špecifickej povahe tohto (vykonávaného) rozhodnutia, ktoré bolo vydané justičným orgánom Slovenskej republiky na základe prameňa medzinárodného práva súkromného, konkrétne Haagskeho dohovoru (v prípade, že krajinou obvyklého pobytu dieťaťa je nečlenský štát Európskej únie, pozn., II. ÚS 566/2016). Účelom konania o výkon rozhodnutia v tzv. návratových veciach je potom okamžitý návrat uneseného dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, a tým obnovenie stavu pred porušením, resp. vrátenie dieťaťa do pôsobnosti jeho zákonného sudcu, aby ten mohol rozhodnúť o opatrovníckom práve (napr. II. ÚS 674/2016). Primárnou úlohou všeobecného súdu v takom konaní teda už nie je

opätovné posúdenie dôvodnosti a vhodnosti návratu dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, keďže táto už bola (obligatórne) zvážená v tzv. základnom konaní, v ktorom bolo rozhodnuté o nariadení návratu dieťaťa (m. m. IV. ÚS 155/2018).

Požiadavka zohľadnenia najlepšieho záujmu dieťaťa v konaní o výkon rozhodnutia, ktorým bol nariadený jeho návrat do krajiny obvyklého pobytu, sa môže premietnuť do odkladu výkonu rozhodnutia, avšak len za celkom mimoriadnych okolností a výnimočne, pretože sa tým v podstate marí primárny účel sledovaný Haagskym dohovorom (IV. ÚS 155/2018). Rozhodnutie o odklade výkonu rozhodnutia preto musí byť odôvodnené spôsobom nevzbudzujúcim najmenšie pochybnosti o splnení všetkých podmienok uplatnenia tohto inštitútu ustanovených v § 389 Civilného mimosporového poriadku.

Ústavný súd konštatoval, že napadnuté uznesenie okresného súdu nemožno považovať z ústavného hľadiska za udržateľné, pretože nespĺňa požiadavky kladené na riadne (náležite) odôvodnené súdne rozhodnutie, zodpovedajúce v konaní zistenému skutkovému stavu a vychádzajúce z ústavne konformného výkladu a aplikácie uplatnených právnych noriem. Uvedený záver vyplynul predovšetkým z konfrontácie obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 9 Em 7/2018 s odôvodnením jeho napadnutého uznesenia.

Skutočnosti, ktorými okresný súd vo veci sťažovateľiek odôvodnil odklad výkonu rozhodnutia, totiž podľa názoru ústavného súdu nezodpovedajú v konaní preukázanému skutkovému stavu. Okresný súd sa v napadnutom uznesení pri svojom závere, že výkon rozhodnutia by nebol v najlepšom záujme maloletej, odvoláva na „viacero správ zo šetrenia ÚPSVaR“, avšak neuvádza, aké konkrétne správy to sú a aké závery z nich vyplývajú. Zo správy Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, doručenej okresnému súdu 12. októbra 2018, zistenia (výlučne) z ktorej okresný súd v napadnutom uznesení opísal, pritom nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by mohli viesť k súdom prvej inštancie konštatovaným záverom o odmietaní návratu do krajiny obvyklého pobytu zo strany maloletej, resp. o ohrození jej psychického vývoja prípadným výkonom rozhodnutia. Naopak, úrad práce v tejto správe (okrem iného) uvádza, že „k predmetnej rodinnej situácii sa nevieme teda z hľadiska maloletej kompetentne vyjadriť, nakoľko, ako je aj vyššie uvedené, nemal náš úrad možnosť sa s mal. Izabelou rozprávať samostatne“ (z dôvodu na strane povinného, pozn.), a že pri jedinom krátkom neformálnom rozhovore s maloletou v domácnosti povinného maloletá nejavila žiadne známky strachu z prítomnosti tretích osôb, komunikovala bezprostredne, primerane jej veku a na otázku, či by prišla „sa porozprávať“ na úrad práce, „pozrela na otca, ktorý sedel vedľa a pokrčila ramenami a povedala neviem“.

Z vyžiadaného spisu okresného súdu je pritom zrejmé, že súd prvej inštancie svoje závery oprel v rozhodujúcej miere o tvrdenia povinného (otca maloletej) obsiahnuté v jeho vyjadrení k návrhu sťažovateľky na výkon rozhodnutia, a to bez toho, aby ním uvádzané skutočnosti boli podporené ďalším vykonaným dokazovaním. Povinný k svojmu vyjadreniu adresovanému okresnému súdu síce pripojil pomerne rozsiahlu dokumentáciu, ktorá však, najmä pokiaľ ide o správy úradu práce, pochádzala z obdobia pred právoplatným nariadením návratu maloletej do krajiny jej obvyklého pobytu, a teda vo vzťahu ku konaniu o výkon rozhodnutia už prima facie nemohla mať význam, keďže nebola spôsobilá preukázať podstatnú zmenu pomerov po nariadení návratu, (jedine) ktorá by teoreticky mohla viesť k záveru o vážnom ohrození maloletej výkonom rozhodnutia. Okresný súd sa pritom v napadnutom uznesení na povinným predloženú dokumentáciu ani výslovne neodvolal, ale len všeobecne uviedol, že vychádzal z „viacerých správ zo šetrenia ÚPSVaR“. Z uvedeného podľa ústavného súdu vyplýva, že rozhodnutie okresného súdu o odklade výkonu rozhodnutia bolo založené na nekritickom (jednostrannom) osvojení si tvrdení povinného a na ich vydávaní za preukázaný skutkový stav, čo indikuje arbitrárnosť napadnutého uznesenia.

Napadnuté uznesenie okresného súdu je podľa názoru ústavného súdu aj v rozpore s podstatou a účelom aplikovanej právnej normy, zakotvujúcej inštitút odkladu výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých. Okresný súd za (skutočnú) prekážku výkonu rozhodnutia považoval negatívny vzájomný vzťah rodičov

maloletej a nie vážne ohrozenie jej života, zdravia alebo psychického vývoja, čo je však v rozpore s účelom inštitútu odkladu výkonu rozhodnutia v tzv. návratových veciach (m. m. IV. ÚS 155/2018). Takýto záver podporuje aj skutočnosť, že okresný súd nariadenie neodkladných opatrení odôvodnil aj aplikáciou § 3 ods. 3 vyhlášky č. 207/2016 Z. z., z ktorého však vyplýva, že poradenstvo nariadené neodkladným opatrením má viesť k splneniu merita (vykonávaného) rozhodnutia zo strany povinného, a nie k snahe o vytváranie vhodných podmienok na „prípadný výkon rozhodnutia“ na základe vzájomnej súčinnosti oprávneného a povinného (prostredníctvom poradenstva).

Uvedené skutočnosti nasvedčujú aj neefektívnosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní. To totiž začalo na návrh matky maloletej (práve) z dôvodu, že otec maloletej nerešpektoval právoplatné a vykonateľné rozhodnutie, ktorým bol nariadený návrat maloletej do krajiny jej obvyklého pobytu a ktorým mu bola uložená povinnosť navrátiť maloletú na územie Ekvádorskej republiky do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia (ústavná konformita označeného rozhodnutia bola na podklade ústavnej sťažnosti otca maloletej potvrdená aj rozhodnutím ústavného súdu, pozn.). Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu pritom možno vyvodíť, že v konaní o výkon rozhodnutia, ktorým bol nariadený návrat maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu, zohráva dôležitú úlohu samotné plynutie času v tom zmysle, že čím dlhší čas od neoprávneného premiestnenia alebo zadržania maloletého uplynul, tým zložitejší je výkon meritórneho (návratového) rozhodnutia (m. m. II. ÚS 674/2016). Za danej situácie sa tak (deklarovaná) snaha okresného súdu o „uľahčenie prípadného výkonu rozhodnutia“ zlepšením vzájomných vzťahov rodičov maloletej javí ako nelogická a v konečnom dôsledku vedúca k opačnému efektu, než je ten, ktorý súd prvej inštancie vydaním napadnutého uznesenia o odklade výkonu rozhodnutia (proklamovane) sledoval (tzn. že vydaním napadnutého uznesenia z podstaty veci došlo k sťaženiu výkonu rozhodnutia, nie k jeho uľahčeniu, pozn.). Úlohou okresného súdu v napadnutom konaní bolo v čo najkratšom čase a čo najšetrnejším spôsobom vykonať rozhodnutie, ktorým bol (právoplatne) nariadený návrat maloletej do krajiny jej obvyklého pobytu, pričom okresný súd namiesto toho napadnutým uznesením vydaným bez náležitého zistenia skutkového stavu, dôvodiac len tvrdeniami povinného (otca maloletej), výkon rozhodnutia ešte viac oddialil, čím ho do budúca, v rozpore s vlastným deklarovaným zámerom, podstatne sťažil.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľiek podľa čl. 19 ods. 2 a ich práv podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ako aj postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal

Ústavný súd konštatoval, že vzhľadom na mieru ústavnej neakceptovateľnosti označeného rozhodnutia došlo v priamej príčinnej súvislosti s porušením základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj k neoprávnenému zásahu do ich základného práva na ochranu rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. do ich práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru. V dôsledku napadnutého uznesenia okresného súdu totiž došlo k podstatnému zhoršeniu postavenia sťažovateľky ako rodiča a tiež postavenia maloletej sťažovateľky ako dieťaťa svojich rodičov, keďže napriek existencii právoplatného súdneho rozhodnutia o nariadení návratu maloletej do jurisdikcie súdnych orgánov krajiny jej obvyklého pobytu bola neodôvodnene znemožnená včasná a účinná úprava rodičovských práv a povinností týkajúcich sa maloletej sťažovateľky.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľiek podľa čl. 41 ods. 4 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu, ako aj postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal

Ústavný súd poukázal na to, že účelom Haagskeho dohovoru je okamžitý návrat uneseného dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, a tým obnovenie stavu pred porušením, resp. vrátenie dieťaťa do pôsobnosti jeho zákonného sudcu, aby ten mohol rozhodnúť o opatrovníckom práve. Pojem „opatrovnícke právo“ v Haagskom dohovore pritom zodpovedá v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky pojmu „rodičovské práva a povinnosti“.

V okolnostiach posudzovanej veci bolo nesporné, že napadnutým uznesením okresného súdu sa nerozhodovalo priamo o opatrovníckom práve sťažovateľky k

maloletej sťažovateľke, resp. o rodičovských právach či povinnostiach k maloletej (starostlivosť o maloletú, úprava styku). Na druhej strane však nebolo pochyb o tom, že neoprávneným premiestnením maloletej sťažovateľky došlo k porušeniu jej práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť zo strany matky a tiež k porušeniu rodičovských práv sťažovateľky ako jej matky. Keďže v dôsledku svojvoľného postupu a rozhodnutia okresného súdu (dosiaľ) nedošlo k efektívnemu naplneniu účelu Haagskeho dohovoru výkonom rozhodnutia o nariadení návratu maloletej, a tým k vytvoreniu možnosti ďalšej úpravy vzájomných práv a povinností sťažovateľiek spojených s ich postavením rodiča a dieťaťa, ústavný súd rozhodol, že v príčinnej súvislosti s porušením práv sťažovateľiek garantovaných v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľiek podľa čl. 41 ods. 4 ústavy.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v jeho napadnutom konaní

Konanie o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, pričom napriek špecifickej povahe takéhoto konania vyžadujúcej citlivý prístup orgánov verejnej moci ho v zásade nemožno považovať za zložitú vec. Zložitost' veci preto ústavný súd nepovažoval za skutočnosť, ktorá by podstatnou mierou prispela k celkovej dĺžke napadnutého konania okresného súdu.

Ústavný súd konštatoval, že napadnuté konanie okresného súdu má vzhľadom na svoju povahu pre sťažovateľky mimoriadny význam, keďže jeho výsledok má podstatný vplyv na možnosť riadneho výkonu ich vzájomných (rodičovských a detských) práv a povinností.

Z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu nevyplýva, že by celková dĺžka napadnutého konania bola podstatným spôsobom negatívne ovplyvnená správaním sťažovateľky ako oprávnenej alebo správaním otca maloletej ako povinného. Vyrovnanie sa s prípadnou (primeranou) procesnou aktivitou účastníkov konania je pritom predovšetkým zodpovednosťou vo veci konajúceho všeobecného súdu, ktorého úlohou je postupovať tak, aby z povahy predmetu konkrétneho konania vyplývajúca požiadavka na urýchlené rozhodnutie veci bola naplnená. Správanie účastníkov napadnutého konania teda ústavný súd nepovažoval za faktor s relevantným vplyvom na jeho dĺžku.

V okolnostiach posudzovaného prípadu zohráva podľa ústavného súdu dôležitú úlohu aj fakt, že v zmysle čl. 11 Haagskeho dohovoru je rozhodnutie v súdnom konaní o nariadení návratu dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu nevyhnutné vydať bezodkladne, najneskôr do šiestich týždňov odo dňa začatia konania. Ak teda návratové konanie, v ktorom je potrebné preskúmať všetky okolnosti relevantné pre posúdenie dôvodnosti prípadného nenávratenia dieťaťa, v zásade nemá presiahnuť obdobie 6 týždňov, o to rýchlejšie je potrebné zabezpečiť samotný výkon tohto rozhodnutia faktickým prevzatím a odovzdaním dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu.

Okresný súd sa v napadnutom konaní zdôraznenou požiadavkou na urýchlené konanie v posudzovanej veci dôsledne neriadil, pričom jeho postup možno považovať za zdĺhavý a neefektívny, a teda nesmerujúci sústredene k urýchlenému odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania. Za súčasť neefektívneho postupu okresného súdu pritom ústavný súd považoval aj samotné vydanie (napadnutého) uznesenia o odklade výkonu rozhodnutia, vo vzťahu ku ktorému ústavný súd dospel k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti. K predĺženiu napadnutého konania sčasti prispelo aj nesprávne poučenie okresného súdu o možnosti podania odvolania proti jeho napadnutému uzneseniu, hoci odvolanie v danom prípade prípustné nebolo. Postup okresného súdu v napadnutom konaní je tiež poznačený aj obdobím jeho dlhodobej nečinnosti, keď od vydania napadnutého uznesenia o odklade výkonu rozhodnutia, resp. od uplynutia jeho účinkov nevykonal žiadny relevantný úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania. Pri zohľadnení arbitrárnosti, resp. ústavnej neakceptovateľnosti napadnutého uznesenia o odklade výkonu rozhodnutia, navyše možno konštatovať, že okresný súd v napadnutom konaní od jeho začiatku efektívne nepokročil smerom k naplneniu jeho účelu, ale naopak, prispel k sťaženiu jeho dosiahnutia.

Na základe uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že k celkovej dĺžke napadnutého konania (dosiaľ presahujúcej jeden a pol roka, pozn.), ktorá nie je primeraná jeho povahe, rozhodujúcou mierou prispel neefektívny, nekonzentrováný a dlhodobou nečinnosťou poznačený postup okresného súdu, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek na konanie bez zbytočných prieťahov.

K namietanému porušeniu práva sťažovateľky podľa čl. 5 protokolu č. 7 k dohovoru v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu, ako aj postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal

Ústavný súd konštatoval, že v príčinnej súvislosti s porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu, resp. jej práva na spravodlivé súdne konanie, došlo aj k porušeniu jej práva na rovnosť medzi manželmi vo vzťahu k maloletej sťažovateľke, keďže okresný súd, napriek existencii právoplatného rozhodnutia súdu, priznávajúceho matke maloletej právo prevziať maloletú s cieľom jej navrátenia do krajiny jej obvyklého pobytu, t. j. na územie Ekvádorskej republiky, svojím ústavne neakceptovateľným postupom a rozhodnutím v konečnom dôsledku zvýhodnil otca maloletej, ktorý ju do svojej fatickej osobnej starostlivosti získal neoprávneným premiestnením a zadržívaním na území Slovenskej republiky.

K namietanému porušeniu práva sťažovateľky podľa čl. 11 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a práva maloletej sťažovateľky podľa čl. 7, čl. 11 ods. 1, čl. 16 a čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením okresného súdu, ako aj postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal

Ústavný súd nevyhovel ústavným sťažnostiam sťažovateľiek v častiach, v ktorých namietali porušenie čl. 11 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, a nevyhovel ani ústavnej sťažnosti maloletej sťažovateľky v časti, v ktorej namietala porušenie čl. 7 ods. 2 a čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa, keďže tieto referenčné právne normy neobsahujú priamo aplikovateľné subjektívne práva sťažovateľiek, ale sú všeobecnými proklamáciami (princípmi), ktoré je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku a orgány aplikácie práva sú ich povinné zohľadňovať pri aplikácii príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov.

Naopak, ústavný súd v príčinnej súvislosti s porušením základného práva maloletej sťažovateľky na súdnu ochranu a porušením jej práva na spravodlivé súdne konanie vyslovil aj porušenie jej práva na starostlivosť zo strany matky podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ako aj jej práva na ochranu pred (svojvoľným) zasahovaním do jej rodinného života podľa čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa, keďže (aj) do označených práv maloletej sťažovateľky bolo napadnutým uznesením okresného súdu (a postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal) z dôvodov už uvedených zasiahnuté z ústavného hľadiska neprípustným spôsobom.

K namietanému porušeniu sťažovateľkami označených práv napadnutým uznesením krajského súdu, ako aj postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal

Označené rozhodnutie odvolacieho súdu nevykazuje znaky zjavnej neodôvodnenosti, svojvôle alebo arbitrárnosti. Záver krajského súdu o neprípustnosti odvolania proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie o odklade výkonu rozhodnutia je podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľný a nemožno ho považovať za taký, ktorý by popieral podstatu a účel vo veci aplikovaných právnych noriem. Krajský súd pritom svoje rozhodnutie zároveň aj logickým a presvedčivým spôsobom odôvodnil, a preto ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať a nahrádzať právny názor krajského súdu svojím vlastným.

Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na ochranu rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na starostlivosť a výchovu detí podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a jej práva na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru a na rovnosť medzi manželmi podľa čl. 5 protokolu č. 7 k dohovoru v spojení s čl. 12 ods. 1

	<u>ústavy postupom okresného súdu a jeho uznesením porušené boli.</u> <u>Základné právo maloletej sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na ochranu rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a jej práva na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, na starostlivosť zo strany rodiča podľa čl. 7 ods. 1 dohovoru o právach dieťaťa a na ochranu pred zasahovaním do rodinného života podľa čl. 16 dohovoru o právach dieťaťa postupom okresného súdu a jeho uznesením porušené boli.</u> <u>Uznesenie okresného súdu zrušil.</u> <u>Okresnému súdu prikázal, aby konal bez zbytočných prieťahov.</u> <u>Sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 8 000 eur.</u> <u>Maloletej sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 8 000 eur.</u> <u>Sťažovateľke priznal náhradu trov konania.</u> <u>Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: II. ÚS 566/2016, II. ÚS 674/2016, IV. ÚS 155/2018, II. ÚS 445/2018
súvisiace právne predpisy	zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok Haagskemu dohovoru z roku 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí
klúčové slová	konanie-rýchlosť maloletý-záujem dieťaťa navrátenie do krajiny obvyklého pobytu dieťa-obvyklý pobyt rodičovské práva, rodina

spisová značka	I. ÚS 431/2019
populárny názov	Účinné vyšetrowanie
sudca spravodajca	Ivan Fiačan
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	26.05.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 13 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 ods. 1
analytická právna veta	Rýchlosť vyšetrowania je podstatným prvkom účinného vyšetrowania, pretože signalizuje záujem orgánov činných v trestnom konaní na riadnom vyšetrení a ukončení celého prípadu. Naopak, neprímerane zdĺhavé vyšetrowanie môže signalizovať určitú akceptáciu a toleranciu k páchaniu domáceho násillia a nepôsobí preventívne ani voči verejnosti a ostatným potenciálnym páchatelom tohto druhu trestnej činnosti, a preto takýto postup príslušných orgánov nemožno označiť za naplnenie požiadavky účinného vyšetrowania.
skutkový stav a základné fakty	Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdené porušenie jej základného práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru postupom okresného riaditeľstva Policajného zboru a postupom okresnej prokuratúry v konaní, v ktorom sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení poškodenej. Sťažovateľka ako poškodená podala 16. marca 2015 trestné oznámenie pre trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby. V ten istý deň

	bolo začaté trestné stíhanie pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby. Bývalému manželovi sťažovateľky bolo 18. marca 2015 vznesené obvinenie pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti, t. j. 4. septembra 2019, nebolo vyšetrowanie žiadnym spôsobom ukončené a vec sa stále nachádzala v štádiu prípravného konania. Podľa slov sťažovateľky vo vyšetrowaní dochádza k zbytočným priesťahom, ktoré sú spôsobené nekonaním príslušných orgánov, resp. ich neefektívnou a nesústredenou činnosťou. Sťažovateľka upriamuje pozornosť na to, že ide o citlivú záležitosť riešenia domáceho násillia, ktorú by mali orgány činné v trestnom konaní riešiť prioritne, pričom samotné predlžovanie vyšetrowania spôsobuje sťažovateľke nenapraviteľnú ujmu.
z odôvodnenia	K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného riaditeľstva Policajného zboru a postupom okresnej prokuratúry Sťažovateľka si náhradu škody uplatnila 28. mája 2018, a teda od tohto dátumu možno posudzovať primeranosť dĺžky konania v súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Od uplatnenia si nároku na náhradu škody až do podania ústavnej sťažnosti 4. septembra 2019 uplynulo 16 mesiacov. Ako ústavný súd zistil z listín predložených okresnou prokuratúrou, trestné konanie proti obvinenému bolo právoplatne ukončené 31. marca 2020 postúpením veci Okresnému úradu Nitra. Toto obdobie od 28. mája 2018 do 31. marca 2020, t. j. 22 mesiacov, teda možno ustáliť ako posudzované obdobie pre vznik prípadných priesťahov v konaní (ďalej len „posudzované obdobie“). Ústavný súd konštatoval, že ide o prípad, ktorý je po faktickej stránke ťažšie uchopiteľný, čo môže mať vplyv na dĺžku samotného konania. Pokiaľ ide o správanie účastníka, aj keď nadmerná procesná aktivita splnomocneného zástupcu poškodenej mohla prispieť k dĺžke konania, nemožno ho hodnotiť ako podstatný faktor, ktorý zapríčiňuje priesťahy v konaní. Postup konajúceho orgánu, t. j. v tomto prípade okresného riaditeľstva Policajného zboru a okresnej prokuratúry, zhodnotil ústavný súd jednotlivo. V posudzovanom období bolo prípravné konanie poznačené nesústredenou činnosťou vyšetrowateľa spočívajúcou vo vyhotovovaní chybných rozhodnutí o pribratí znalca, ktoré boli následne rušené ako nezákonné. Na možné priesťahy, ako aj na nesprávnu činnosť vo vyšetrowaní bol vyšetrowateľ Policajného zboru upozornený aj okresnou prokuratúrou. Vytýkaná činnosť vyšetrowateľa nepochybne prispela k tomu, že prípravné konanie bolo ukončené až v marci 2020. Čo sa týka postupu samotnej okresnej prokuratúry, ústavný súd konštatoval, že okresná prokuratúra v posudzovanom období vykonávala dozor nad prípravným konaním v posudzovanom období riadne, často sa dopytovala na stav konania, zúčastňovala sa vyšetrowacích úkonov a dávala vyšetrowateľovi záväzné pokyny, ktoré ale nie vždy vyšetrowateľ dôsledne dodržiaval. V októbri 2018 adresovala vyšetrowateľovi výčitku pre jeho nesústredenú činnosť. Ústavný súd konštatoval, že dĺžka tohto posudzovaného obdobia (22 mesiacov) nie je neúnosná. Pre porovnanie, ak by sa sťažovateľka so svojím právom na náhradu škody obrátila na všeobecný súd, ústavne udržateľná doba trvania civilného procesu by bola porovnateľná s dĺžkou posudzovaného obdobia v tomto trestnom konaní. V tomto prípade má väčší význam to, aby orgány činné v trestnom konaní zabezpečili sťažovateľke ako oznamovateľke a tvrdenej obeti trestného činu jej účinnú ochranu a rýchle vyšetrowanie celého prípadu, čo však nespadá pod ochranu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. čl. 48. ods. 2 ústavy, ale posudzuje sa v rámci pozitívneho záväzku štátu zabezpečiť účinné vyšetrowanie trestného činu, čomu sa ústavný súd venoval pri posudzovaní namietaného porušenia sťažovateľkou označeného základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na samotnú dĺžku posudzovaného obdobia, ktorú ústavný súd ustálil na 22 mesiacov, a na zvýšenú faktickú náročnosť prejednávanej veci dospel ústavný súd k záveru, že postupom okresného riaditeľstva Policajného zboru a postupom okresnej prokuratúry nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 19 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 8 ods. 1 dohovoru a k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného riaditeľstva Policajného zboru a postupom okresnej prokuratúry

Sťažovateľka svoju námietku odôvodnila porušením práva na účinné vyšetrenie trestného činu, ktoré podľa nej vyplýva z tzv. pozitívneho záväzku štátu pri ochrane porušených práv.

Ústavný súd už v minulosti v rámci svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že pozitívny záväzok štátu zabezpečiť efektívne rešpektovanie súkromia a rodinného života v zmysle čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru môže implikovať požiadavku účinnej trestnoprávnej ochrany, najmä v prípade aktov dotýkajúcich sa telesnej a duševnej integrity jedinca a ďalších základných hodnôt a esenciálnych aspektov súkromného života. Pozitívny záväzok štátu v tomto smere môže zahŕňať aj požiadavku efektivity trestného vyšetovania (rozsudok EŠLP zo 4. 12. 2003 vo veci M. C. proti Bulharsku, sťažnosť č. 39272/98) (III. ÚS 194/06). Účinnosť vyšetrenia závisí najmä od jeho dôkladnosti, rýchlosti, nezávislosti a nestrannosti.

Ústavný súd konštatoval, že v prípade sťažovateľky išlo o vyšetovanie podozrenia zo spáchania trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby, teda o sťažovateľkou tvrdené domáce násilie, ku ktorému malo dochádzať zo strany jej bývalého manžela v období rokov 2000 až 2015, ktoré malo spočívať jednak v priamych fyzických útokoch na sťažovateľku, ale aj vyhrážkach fyzickým násilím, či dokonca smrťou a sledovaní sťažovateľky. Z uvedeného je možné ustátiť, že sťažovateľka mala pri podávaní trestného oznámenia tzv. obhájitelný nárok, ktorý si vyžadoval v tomto prípade prijatie opatrení v trestnoprávnej rovine, keďže tvrdené útoky zo strany jej bývalého manžela predstavovali závažný zásah do práv chránených čl. 8 dohovoru.

V zmysle už uvedeného posúdil ústavný súd procesnú stránku poskytnutej ochrany v prípade sťažovateľky, t. j. účinné vyšetovanie skutku. Ako už ústavný súd vyvodil z chronológie procesných úkonov, ktoré zistil po preskúmaní vyšetovacieho spisu okresného riaditeľstva Policajného zboru a spisu okresnej prokuratúry, postup vyšetovateľa a dozorujúceho prokurátora okresnej prokuratúry bol zo začiatku vyšetovania trestného oznámenia sťažovateľky promptný. Po tomto období sa však intenzita postupu vyšetovateľa spomaľovala, predlžovala sa doba medzi jednotlivými procesnými úkonmi, načo dozorujúci prokurátor reagoval opatrením z decembra 2015, ktorým uložil vyšetovateľovi lehotu na ukončenie prípravného konania. Vyšetovateľ podal návrh na postúpenie veci v októbri 2016 a potom opakovanie v septembri 2017, v oboch prípadoch prokurátor okresnej prokuratúry vydal uznesenie o postúpení veci, ktoré však boli v oboch prípadoch zrušené krajskou prokuratúrou a v oboch prípadoch vyústili v to, že vyšetovateľ dostal opatrením pokyny na ďalšie doplnenie vyšetovania. Nemožno tiež nespomenúť chybové uznesenia vyšetovateľa o pribratí znalca, ktoré sa v priebehu celého vyšetovania opakovali a boli následne ako nezákonné rušené okresnou prokuratúrou. Napriek neefektívnemu a nesústredenému postupu vyšetovateľa v uvedenej trestnej veci dozorujúci prokurátor nevyužil možnosť pridelenia veci inému vyšetovateľovi, napriek návrhom zo strany splnomocneného zástupcu sťažovateľky. K prideleniu veci inému vyšetovateľovi došlo až v auguste 2018, ale v súvislosti so zmenou služobného zaradenia doterajšieho vyšetovateľa, a nie zásahom dozorujúceho prokurátora. Na dĺžku prípravného konania sa sťažoval aj sám obvinený. Trestná vec obvineného bola napokon právoplatne ukončená 31. marca 2020 uznesením okresnej prokuratúry v spojení s uznesením krajskej prokuratúry o postúpení veci podľa § 214 ods. 1 Trestného poriadku.

Vyšetovanie trestného oznámenia sťažovateľky teda trvalo takmer 5 rokov a ústavný súd konštatoval, že dĺžka tohto obdobia nebola spôsobená len z dôvodu skutkovej zložitosti alebo zvýšenej náročnosti ustálenia skutkového stavu. Aktivita splnomocneného zástupcu v konaní, ktorá spočívala v predkladaní dôkazov, vlastných znaleckých posudkov či podávaní sťažností proti jednotlivým rozhodnutiam vyšetovateľa či prokuratúry, predstavovala realizáciu procesných práv sťažovateľky, a aj keď orgány činné v trestnom konaní bezpochyby potrebovali čas, aby sa týmito návrhmi a podnetmi riadne vysporiadali, nemožno sťažovateľke z tohto dôvodu pričítať zodpovednosť za

	celkovú dobu trvania prípravného konania. V tejto súvislosti je nutné uviesť, že na základe sťažnosti sťažovateľky došlo dvakrát k zrušeniu uznesenia okresnej prokuratúry o postúpení veci, neboli teda nedôvodne podané a viacerými podaniami sa sťažovateľka práve domáhala urýchlenia a ukončenia celého procesu vyšetrovania. Zodpovednosť za dĺžku trvania vyšetrovania trestného oznámenia nesie v tomto prípade hlavne vyšetrovateľ, a to z dôvodu nekonania, nesústreďenej a neefektívnej činnosti, ktorá musela byť opakovaním naprávaná postupom dozorujúceho prokurátora. Postup okresnej prokuratúry ako dozorujúceho orgánu nad činnosťou vyšetrovateľa nemožno taktiež podceňovať, pretože aj keď dozor nad vyšetrovaním vykonávala konštantne, v konečnom dôsledku nezabránila zdĺhavosti a neúčinnosti tohto konania a jej činnosť sa javila skôr formalisticky ako reálne účinná. V neposlednom rade ústavný súd poukazuje aj na § 209 ods. 2 Trestného poriadku, v zmysle ktorého vyšetrovanie obzvlášť závažných zločinov je potrebné skončiť do šiestich mesiacov od vznesenia obvinenia; v ostatných prípadoch do štyroch mesiacov. V tomto prípade sa prípravné konanie podarilo ukončiť až po takmer piatich rokoch. Rýchlosť vyšetrovania je podstatným prvkom účinného vyšetrovania, pretože signalizuje záujem orgánov činných v trestnom konaní na riadnom vyšetrení a ukončení celého prípadu. Naopak, neprímerane zdĺhavé vyšetrovanie môže signalizovať určitú akceptáciu a toleranciu k páchaniu domáceho násilia a nepôsobí preventívne ani voči verejnosti a ostatným potenciálnym páchatelom tohto druhu trestnej činnosti, a preto takýto postup príslušných orgánov nemožno označiť za naplnenie požiadavky účinného vyšetrovania. Takmer päť rokov trvajúce vyšetrovanie domáceho násilia, a to bez ohľadu na výsledok prípravného konania, ktoré bolo ukončené až 7 mesiacov po podaní ústavnej sťažnosti, nemožno považovať za efektívne a rýchle. Sťažovateľka takmer 5 rokov nedostala odpoveď na otázku, či konanie jej bývalého manžela má trestnoprávny charakter, nebola nastolená právna istota vo vzťahu medzi obvineným a sťažovateľkou a navyše obraz, ktorý spoločnosti dáva takéto zdĺhavé konanie príslušných orgánov, sa nejaví ako odmietajúci akékoľvek páchanie domáceho násilia. Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol, že postupom okresného riaditeľstva Policajného zboru a postupom okresnej prokuratúry došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zároveň konštatoval, že namietaným postupom okresného riaditeľstva Policajného zboru a postupom okresnej prokuratúry došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. K namietanému porušeniu práva sťažovateľky podľa čl. 13 dohovoru postupom okresného riaditeľstva Policajného zboru a postupom okresnej prokuratúry V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že sťažovateľka mala k dispozícii účinný prostriedok nápravy, ktorý aj využila podaním ústavnej sťažnosti, a tak bola jej právam poskytnutá ochrana zo strany ústavného súdu (III. ÚS 759/2017). Ústavný súd preto konštatoval, že v predmetnej veci nezistil súvislosť medzi namietaným porušením čl. 13 dohovoru a namietaným postupom okresného riaditeľstva Policajného zboru a postupom okresnej prokuratúry, preto návrhu v tejto časti nevyhovel. <u>Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol tak, že základné právo sťažovateľky na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy právo na rešpektovanie jej súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného riaditeľstva Policajného zboru a okresnej prokuratúry porušené boli.</u> <u>Sťažovateľke priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 eur.</u> <u>Sťažovateľke priznal náhradu trov právneho zastúpenia.</u> <u>Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.</u>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: II. ÚS 428/2017, III. ÚS 759/2017, III. ÚS 194/06, II. ÚS 182/2017, III. ÚS 173/2018 EŠLP: Javor a Javorová proti Slovenskej republike, Krumpel a Krumpelová proti Slovenskej republike, Libert proti Francúzsku, Burbulescu proti Rumunsku, Evans proti Spojenému kráľovstvu, M. C. proti Bulharsku, Ulusoy proti

	Turecku, X. a Y. proti Holandsku, Söderman proti Švédsku, Remetin proti Chorvátsku, M. a M. proti Chorvátsku
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	konanie-efektívnosť trestné stíhanie poškodený práva a slobody – základné ľudské práva a slobody-právo na nedotknuteľnosť osoby, súkromia trestné konanie-trestné oznámenie

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.